

И. И. ОСИПОВ

Кырык марыла ДАНИЛОВ-ВАЖМАР сэрэн

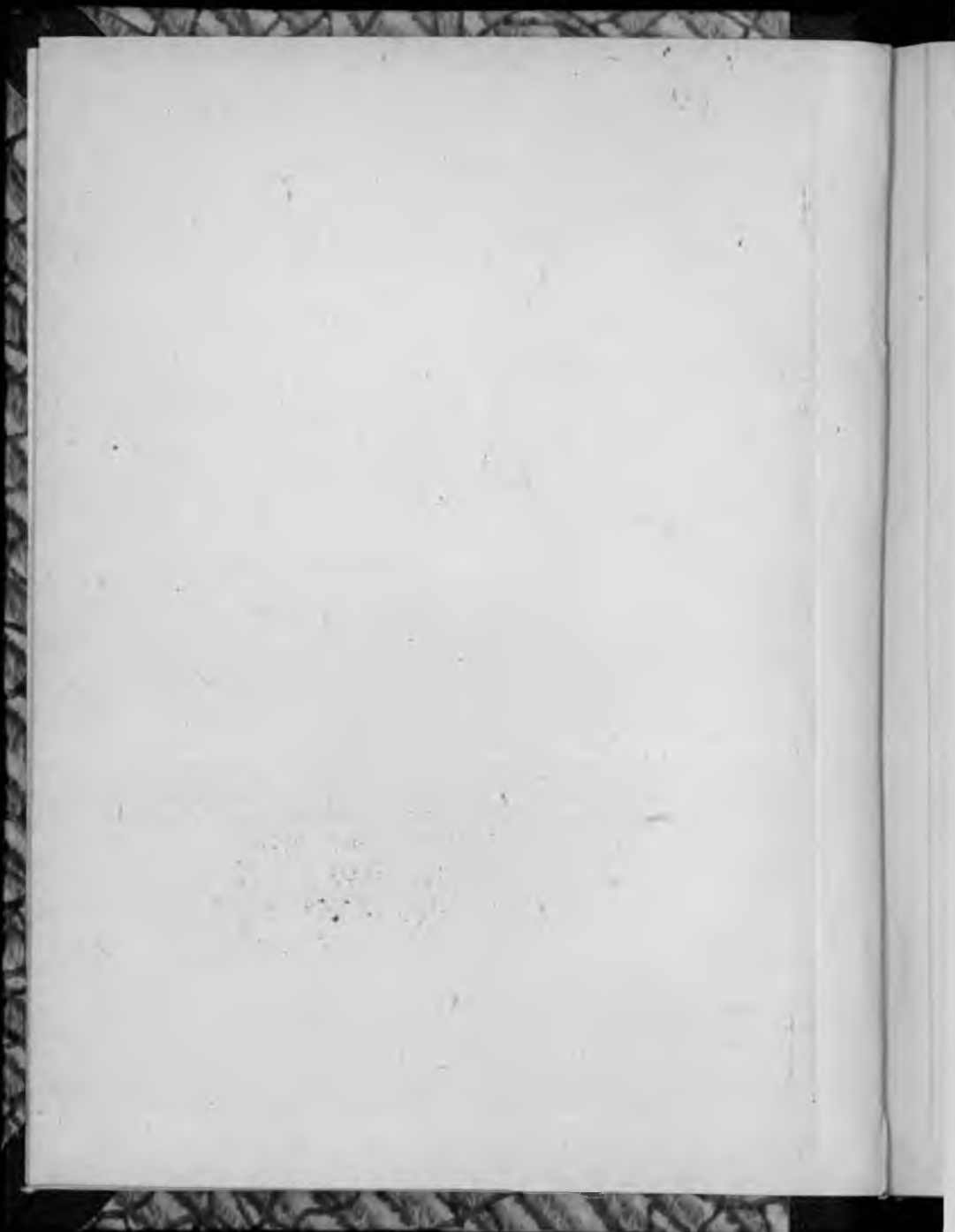
134
/ 2022

АГРОМИНЬИМУМ

МАНМАШ МА БЛЭШ.

КЫЦЭ ТЫДЫМ БИШТЭН ШОКТЫМЛА

ЦИК АЛА
1 9 3 0

~~198-9~~
~~254~~

Мар.
2-250

И. И. ОСИПОВ.

Кырык марыла ДАНИЛОВ-ВАЖМАР сэрэн.

АГРОМИНЬИМУМ

манмаш ма Ылэш.
Кыце тЫдым Ыш-
тэн шоктымла.

Г.П.Б-на обяз. экз.
Лнгр. 1930 г.
Акт № 4-1059

инв. № 953

ЦИК АЛА
1 9 3 0

В. К. ВЕЛИКАЯ

МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

АЛГОРИТМЫ

Учебное пособие
для студентов
машиностроительного факультета

Кантлит № 136

Заказ № 707.

Тираж 1000 экз.

Козмодемьянск МАО 2-я тип. Маробиздательства.

Анцыл шамак

Колхоз бiштiмашнaн эртiш иштi когo шaлaлтiшiм пумбiжi сола-хозанлiк пaшaштiнa когон анцылтiмаш, когон вианмаш лимiм анчiкта. Бiшкe-турешaн тiгидeм шiцшi хозанлiк гiц икуангмi шалдiра хозанлiкiшкi сола-сола хaлa, район-район хaлa ванчалтiмашыжi солам социализ корнi дон сaрaл колтiмiм анчiкта.

Солам социализм сeмбiнь сaрaл колташ дa СССР-бiштi бiлiшi шукi мбiльион халыклан бiлiмашiм йажoэмдaш совет власть вeлe йoнiм пуэн дa тiдок вeлe бiштeнжaт шокта.

Пaшaзбi йiхiн нeзeр-кидaлaш хрeсaнь халык дон вaш-вaш бiлiмбi вианмашбiжi хрeсaнь халыкiн польитьбiк шотан анцылтiмашыжiм лyктaлeш дa солалан социализм бiштaш кулакiн aптiртылмашвлaжiм цилaгe пидiрта.

Пaшaзбi йiх eчe ик кaнaк труйишi хрeсaнь халыкiм бiшкe паштeкшi нaнeаш пaшaжi донок анчiктiш. Тидi хрeсaньвлaм вуржуазbи шaмaн вaштaрeш власть нaлшaш вeрц тaрвaтeн ыльбi. Дндe капитализмбiн вaжшiмoк сaндaлбiкiштiнa куклeн кiшкaш тидi труйишi хрeсaньвлaм нaнea.

Паша бшталмашыжы цилагэжок кому-
нист партый тор вктарэн миэнат вэлэ
лин миэн. Лэнын тымдымаш гыц лыпшал-
тмашвлэм, мбильгатмашвлэм цила сьнгэн
нимат вэлэ лин кэрдьн.

Солаштыш труйышы халыкын курым год-
шы худа блымаш гыц анцыкыла кэаш
когон тэрванымашыжы у блымашым бш-
тымь корныштыш лэбывлэм сьнгэн шок-
тымашым анчыкта.

Бштэн шоктымынажым цаткыдэмдэн ми-
эн, сандалыкыштышнан хозанлык бшты-
маш пашавлажы йыр анцыкылажат тэрзы-
влэм, нэзэр хресаньвлэм да кыдалашвлэ-
жым шывшын шалгаш кэлэш.

Цила строймаш пашаштыш лэбывлэм
сьнгаш тэрванымаш-партыйн, пашазы йы-
хын да цила сандалыкнан кэрал, кого па-
шажы-удымаш пашам йажон шурным лук-
талмыла эртарэн шоктымаш блэш.

И. И. Осиповын кныгажы шурным лук-
талаш йоным пуа, сола хозанлыкым вэс
корны дон колтымь цила пашажымок со-
циализм бштымаш пашавла дон кылдэн
миа.

У солам бштышаш вэри

Совет Ушэмыштыш Рьды Исполкомын
1928-шы ии дьэкаврын погынышы сэсижы
сола хозанлык паша гишан когон ланцы-

лэн кангашэн. Вьц и лоштй шурнй лак-
тыш шукэмдымашым 30-35 процэнт йактэ
шокташ лин.

Рьидыштыш комитьэт-партыйн да СССР
Ушэмьин Рьидыштыш Исполкомьин сандя-
лыкыштынэ шурнй лукталаш ыштымь пэ-
шавлан лин шоктымашышты нэзер дон кь-
далаш хресань труйыш халыкын мбильно-
нын тарванымашыжы гьц кайэш. Вэс вэц-
шы, наука шот дон агроном йонвлэм пьр-
тэн мимаш гьц ыштэлт шокта манаш
лиэш.

Солаштыш нэзер—кьдалаш хресань лан-
цывлэлан шурнй вэрц кьрэдалмашты пал-
шаш маньин, правительствы шукы силам,
оксам пуа. И йьидэ сола хозанлыкышкы
шукы да шукы окса пиштэлтэш. Тэнэ тэ-
вэ, 1929/30 ин СССР мьчкы сола хозан-
лыкэш 3 мбильярд да 200 тьжэм тангам
пумы. Эртшы 1928/29 ин 1 мбильярд да
800 тьжэм танга пумы ылын. Имэшшы дорц
сола хозанлыклан кок канэ нэрэ шукы
пумы.

Машинавлэм, миньэрал пышкыдэмдыш-
влэм, йажо йиш вьрлык пьрцым пумаш
когон кушкын.

Сандялыкыштынэ кэлэсэн мьштыдымаш
шалдыра йондарымаш когон шарля: кого
заводвлэм, фабриковлэм у гьц ыштымаш,
айьртэмьнок солалан анга-йьран паша
ыштымь адырвлэм, миньэрал пыш-

— 6 —

кымдэмдѣшым да молы йонатылмы адыр-
влам пумывла, сола хозанлыкым социаль-
измышкыла, шурны луктымашышка, ла,
сарэн шоктышывла шарлат.

И йѣдэ сола хозанлыклан таварлык адыр-
влам бѣштышы завод, фабрик шот кушкы-
нок миѣ.

Ушман гыц сакыр бѣштымѣ заводвлѣ,
крахмалым, патыкым бѣштышы заводвлѣ
да молывлаят нэзэр хресаньвлалан, кѣдѣ-
лашвлан лактышыштым ситалыкок вѣжа-
лаш варым пуат. Ти заводвлѣ хресаньвлѣ-
лан бѣшкэ хозанлыкыштым у сэмьнь вик-
тараш инуангдэн мимѣ шотышты кого
дохотаным бѣштѣш когон палшат.

Эртышы ивлѣ лошты сѣндалыкнѣ мычкок
вырлыкаш вольык дон пѣрцы-варвлѣ хре-
саньвлалан йажо йиш вырлыкаш пѣрцым,
кого лактыш шотан вольыкым ситараш
тынгѣлыт.

Тыгѣдэм шыцшы бѣшкэт-пасна хресань
хозанлыквлѣм копѣрангдѣш, кольэктивѣн-
дѣш цацѣмаш правитьыльствын йонвлѣжѣ
шурным йѣлѣрак луктѣш палшат. Кольэк-
тивыввлѣ бѣшкэ турѣшан хозанлыквлѣ дорц
кок канѣк шукы шурны шачышым кѣтык
жѣпышток луктэн кѣрдыт. Тидым колхоз-
влан бѣштэн анчѣмашышты гыц ужаш лиѣш.
Сѣдындон кольэктивѣ дон копѣрацын
чѣнь шарлымышты шурны лукталмашым
бѣштэн шоктат.

Совет власть агрономвләм солаштй шу-кәмдә, трактйр станцйвләм, машинәвләм, прокатеш машинә колтымй вәрвләм, пйрцй итрайбймй вәрвләм, машинә торлымй вәрвләм бштя, мўландй тйрлымашым, контрактяцй бштымашым когон шарә.

Тәнгә гбньәт, нәзәр-кбдәләш хрәсән халыкын бшкымжын цацымашыжы укә гбнь, хозанлыкнам у сәмбнь вктәрймаш пашашты шанымашнам йбләрәк бштән шоктән ана кәрдт.

Сәдбндон тәвә, нәзәр-кбдәләш хрәсән-вләлән бшкә хозанлыкыштым у сәмбнь кбзйтйрәкок сәрәл колташ пйт кәрәл йл-машыжым бнблән шокташ кәләш.

Цымйргалтшы солаштыш актывлән циләштыләнөк: сола советлән, сола хозанлык сәкцивләлән, копәратывйвләлән, колхоз-вләлән партйәчәйкйвләлән, комсомоллан сола хозанлык пашә тымәнъмй кружоквләлән дә цилә нәзәр-кбдәләш хрәсән халык-ланат хрәсән пашәм йажоэмдымй корныш-кы ванчаш пйт кйрәдәләш кәләш. Тйгбдәм шыцшы, бшкә турәш пашә бштышы шайы-лан кодшы сола хозанлыкым икуандаш, шалдыра хозанлыкышкы сәрәш, у солам бштяш, у хозанлыкышкы ванчаш цилән пйт тәрванышашлык йлйт.

Виаш (проста) йажоэмдымашым ёштәш ма әптёртә.

Тиун эртёшы ивлә кытлашты сола хозанлык пашә ёштәш тымәнмашым солашты когон шарымы. Сола хозанлык пашә гишән ләкцёвләм, кытырымашвләм агрономвлә ёштәнёт, вьстёвкёвләм, конкурсвләм, тәнгәштарымашвләм, курсвләм эртәрәнёт. Ала гыц хресаньлык газетвләм, журналвләм, кныгавләм солашкы шукы колтымё. Шурны ләктыш лүктәлмё гишән погынымашвләм, кәнгәшымашвләм дә пашә йөнәндёш кәнгәшвләм (производсовещание) ёштёмы. Тиштәкән сола хозанлыкын ёштёшашлык кәрәл пашәвлә гишән дә шурны лүктәлмәш корнёвлә гишән кәнгәшымё.

Опыт анчыктышы станцёвлән, совхозвлән, колхозвлән дә анцёлтёшы хресань хозанлыквлән ёштән анчымё пашәвлә дорц труйёшы хресань халык хозанлыкшым, виаш йөнвләм пёртән мимё донок йажоэмдәш лимёжым, шурным лүктәш лимёжым шукәмдән кәрдмёжым ёнгёлән шон.

Йажоэмдымашым кызытыракок ёштәш кәрәлжым солаштыш анцёлтёш эдәмвлә пәлән шоктәнёт. Тәнгә гыньәт, шурны лүктәлмё кәрәл йөнвләм пёртән шокташ йужнам әптёртёшвлә әптёртәт.

Мавлә тиштәкән әптәртәйләйт? Йужнам бештәш сөрймәшәм вәрләк, машина, пәшкәдәмдәш, йажо йәш вәрләкәш вольәк да молат ак ситәт бештән шокташ ак ли. Шукә вәрәжок кәрәлләк йажоәмдәймәшәм бештәш шайылан кодшә, цәмбәргалтәдәймә солаштәш әдәмвлә агрокультур йажоәмдәш йөнвлә ваштарәш кәәтәт бештәш әптәртәйләйт. Нәйнә тоштәла ик шот дон бәләш тәймәнә шынцәйнәтәт, шайылан кодмәштә дон тоштә хозанланәймәш сәмәм бәнәшт вашталтәп, хозанләк йажоәмдәш цилән тәрвәнәймәш ваштарәш кәәт.

Сола хозанләк пәшәм йажоәмдәймәш ваштарәш кулаквлә шалгат. Йәх шотан кәрәдәлмәш солаштә когон тәрвәнәймәштә совәт властәйн нәзәр, кәдәләш хрәсәнә хозанләкәйм йажоәмдәш цацәймә цилә йөнвләжәйлән кулаквлә тупәйнәш, ваштарәш шалгат.

Нәйнә агроном йөнвләм пәртән мимәйлән цилә сәмәйнә әптәртәш цацат, сола-сола хәлә цилән иктөр йажоәмдәймәшәм бештәймәйлән кәцәлә шон ләгән каштәйт.

Ләгән каштәймәштә дон сола-сола хәлә вәлә агроном йөнвләм, йажоәмдәймәшвләм бештән шокташ лимәм нәйнә пәжгайат.

Тәвә тәгәнә пәшәм нәлшәш. Цилән пәләт: вольәкәйм әзәймәштә кандәштмәшәш киндә шурнә лүктәлт ак кәрдт.

Шытэн лакшы азымышкы вольыкым колтымашэш ташкалтэш, вольык важгэ кырын лыктэш. Сэдындон шурным дукталшашланэн азымышкы вольык колтымашым цэрэш кэлэш.

Тидым сола-сола хала, солайал дон вэлэ цэрэш лиэш. Цилә нырышкок вольык колташ пырахэн вэлэ ти йоным бштэн шокташ лиэш. Тынам вара азымна вольык ташкымаш гыц пэрэгэлтэш, лактышыжы шушукэмэш.

Аңа-йыран пашам йажоэмдэш шамланбдымы, худа шанышы эдэмвлә вэлэ азымышкы вольыкыштым колтат. Тэнгә бштэн, цилә йажо йонвләм пыдыртат, аңа-йыран йажоэмдымаш пашам бштэн шоктыдымашэш лыктыт.

Тэвә вэс паша. Аңаштыш сам шудын «пурбыжым» цилән палат. Йужы хресаньвләжы ти сам шудывләм йамдынэшты: вырлык пырцым итрайят, пысмәным пыдыртат, аңаштыш самым самлат. Молывләжы тоштылаок бләш цацат, сам шуды нушман вырлыкым удат, пысмәным ак пыдыртәп, сам шудывләм куштат. Ныны бшкә сам шудышты дон пашкуды аңавләмат локтылыт.

Бшкәт пасна бштэн, шурны локтылшывләм нырыштына, кавштавичыштына пытарән шоктән ана кәрдт. Сола-сола хала икараш кыредәләш тәрванәчә гынь вэлэ,

йамдэн шоктэн кэрдѣнѧ. Кок-қым хозан шурнѣ локтылшы пѣжѧшѣм кодаш ак ли. Укѧ гѣнь, цилѧ сола халыкыным цилѧ сола йѧлѣным локтыл шуаш лиѧш.

Сѣдѣндон шурнѣ луктѧлмѣ агрикультур йѣнвлѧм цилѧ сѣмѣнь пѣртѣн шокташ правитьѣльствѣѣ законѣм лѣктын. Законѣштыжѣ виѧш йѣнвлѧм шѣнѣктѣнок ѣштѣктѧш шудѧ.

Шѣнѣктѣн ѣштѣктымѣ агроминьмумѣшкѣ магань виѧш йѣнвлѧм пѣртымѣ.

Шурнѣ луктѧлмѣ агрикультур виѧш йѣнвлѧ пѣрталт шошты манѣн, мулѧнды ѧшнѣшы солайѧллѧн, копѣрацѣшкѣ цѣмѣргалтшы ушѣмвлѧлѧн тѣдѣм сола хрѣсаньлѧн, ушѣмѣшты шалгышы члѣнвлѧлѧн цилѧштѣлѧнок шѣнѣктѣн ѣштѣктѧш пѣнцалмашѣм лѣкташ законѣшток правам пумѣ.

Шѣнѣктѣн ѣштѣктымѣ агрикультур виѧш йѣнвлѧжѣм законѣшты шукумок анчѣктымѣ агыл. Законѣшты кѣлѣсѣмѣвлѧжѣ тидѣвлѧ ѣлѣйт:

а) пѣсманѣштыш, ѧнѧ лаксѣштыш шудѣм вѣрѣмашты салѣмаш;

б) азѣм воктѣн вольѣк кѣтѣмашѣм цѣрѣмаш;

в) солайѧл кѣтѣшты худа йиш тѣлѣт пушы вольѣк кѣтѣктымашѣм цѣрѣмаш,

кбитөштөй түлөш пушы йажо йиш вольёк уль гынь;

г) вёд нэлмё алёкёшкё вольёк колтё-машём цэрёмаш;

д) Вёрлёкаш пёрцём итраёмаш, ирёк-тёмаш дэ тёлвуйангмаш гёц аралёмаш (пэрэгёмаш).

Солалан кэралёк ти списокёштёйш виёш йажоандёйш йёнвлэ ак ситэп. Нинём шу-кэмдэш кэлэш. Округ исполкомвлэлан кэлэсёмё агрикультур виёш йёнвлэм дэ молё йажоандёйшвлэмат шукэмдэш законёштёй-жок шудёмё. Шукэмдёмаштёй халёкёйн ёштэн шоктэн кёрдмёжём вэлэ анчёкташ кэлэш. Тилэц пасна эчэ законёштёй тэгэнь йёнвлэм анчёктёмё: солайал халэ шукё нырёш ванчёмашём, каш кёлмёктэш кёл-ралмашём, пар нёрём ир ёштёмашём дэ эчэ молёмат.

1929 ии ёштэн анчёмёна гёц кайэш: спис-кёштёй кэлэсёмё шёйнёктэн ёштёктёй—шашлёк агрикультур виёш йёнвлэм шукок шукэмдэш лимём. Шёйнёктэн ёштёктёмё виёш агрикультур йажоандёйшвлэм айёрё-маштёй имештёй самёнь ёштёмашвлэнам пётэрлиок анчалаш кэлэш.

Имештёй шошём удёмаш кампанёйм эртёрёмё годём агроминёмумём пёт кёчёмёблаок пёрташ эртёрёшна.

Цила йёнвлэжё удёмаш дон йалштал-тэвё, сэдёндон нёр пашам вэлэ йажоэм-

дәш цацышна. Молы сола хозанлык тә-
гәнбок кэрал пашавләлән когонок пижмаш
йш ли. Вольык урдымаш шотышты агро-
миньимумым бштыдэлнә ганьок. Вольык
урдымаш пашаштат йажоандышвләм кы-
зыток бштышашлык ылына.

1930 ии вольык урдымашиам пыт анчал-
шашлык ылына, вольык урдымаш пашаш-
кат шыныктән бштыктымь йөнвләм пыр-
тышашлык ылына.

Агроминьимумым бштымаштынә, воль-
ык гыц пасна эчә, молы хозанлымаш пә-
шавләмәт: кавшта пичым, сады пичым моло
анчалтә кодәннә. Ти пашавләнаат кыды
районыштыжы кого пашәэш шотлалтыт.
Нынбмәт йажоандаш агроминьимушкы
йөнвләм тәнәләок пырташ кәләш.

Ти кныгашты шыныктән бштыктымаш
виаш йажоандыш йөнвләм списоквлә дон
анчыктымь. Ти йөнвләм хозанлымаш пә-
шашкына пыртән миән, йыләрәк бшкә
турәшән нәзәр, кыдалаш хрәсаньвлән дә
колхозвлән шурныштым лүктәл колташ,
вольык урдымашыштым йажоэмдән шын-
даш манын, шыныктән бштыктат.

**Виаш агрикультур йөнвләм кыцәлә айы-
рымла.**

Агроминьимумым вәрвлә воктәншы кә-
рәл шот дон бштән миәт. Цилә вәрләнок

ик агроминьимум лин ак кэрдт. Йбидвэл моныр шим роктымь вэрвлалан ик сэмэн йонвләм пьрташ бштат, кэчбвэл моныр кукшы игэчән вэрлән вэс шотанвләм. Йбидвэл моныр сәндәлбкышты уты йур толмаш гыц, нортымаш гыц лүдәш вэрәштәш. Кэчбвэл моныршыштыжы кушкышлан (для растения) кэрәл вьдбм әнә-йбйрәнәш патькалтыш тәнгыц кыцә пэрэгән шоктышашым вэлә хрәсәнь шана.

Агроминьимум область тәнгыц вэлә йиш-йиш ак ли, йбгьйрә блшы солашток йиш-йиш йонвләм айбрышашлык блына. Тэвә ик солашты пукшым ушманым әнәәш шьндәт, шукы нырш ванчәнбт. Вэс солаштыжы кым ныр донок тоштыла блат. Агроминьимумжат йиш-йиш тиштәкән лишәшлык. Шукы нырш ванчышывлалән когорак йажоандышым, вашталтышан шурны нырәш ушманым шьндьктәш, шуктымь кормым шьныктән бштьктыктәш лиәш дә молы йонвләмәт пьрташ лиәш. Кым шурнанвлалән шьныктән шукы нырш ванчыкташ, шудым нырәш ўдыктәш кәләш.

Виәш агройонәндышвләм шукыжымок район шот дон шьныктән бштьктәш пуаш лиәш. Йужы солалан, колхозлан, маньарак анцьылтымашыштым, маньарак когорак йонвләжы кэрәл блмашыштым анчалын, шукәмдән пуаш лиәш.

Агрикультур йажоандышвләжым кыцәлә

Ыштэн пурь: пасна-пасна, алььы икканашты, шукы йажоандышыжымок пыртэн мимыла. Вэс шамак тон кэлэсымыла гынь, икты-вэсы гыц айырыдэ, шукы йонвлэжымок ыштымла, альы шыныктэн ыштыктымбы агроминьмумжы ышкэт, пасна йонвлэм ыштэнэок йарышашлык ылэш.

Законышты кэлэсымы: виаш агрикультура йонвлэ пасна-пасна, пайылалт, альы керал шот дон цымырынок, цилагэ ик араш ышталт кердыт.

Тидым тор ынгылен шокташ пиш керал.

Шыныктыктымбы агроминьмумын ыштышаш тынг пашажы—шурны лактышым лүкталмаш. Ти шот дон йадмашнам тидок кэлэса. Агроном йонвлэм пасна-пасна, вэсывлэдон кылдыдэ ыштымаш ныгынамат ладышкок шоктэн ак кердт, йажоандымаш нэшкыды, сынцалан кайтымбы лиэш.

Лачокшок йа: солашты пырцы итрайы-машым шыныктэн ыштыктэнэ, нырыштынажы пысманвлэм пыдыртыдэлнэ, альы пысман шудым пэлэтмы йактэ кодэнэ. Тынэм вара эчэат нырэшнэ сам шуды кушкэш, пырцы итрайымаш пашанэн, оксанэн йонвлэжы пушашлык пайдаштым ак ачыктэп.

Альы тэгэнь пашам нэлшаш. Агроминьмумышкы йажо йиш пырцы дон удымашым пыртымбы, ныржым тоштылаок вараш кодын кыралына, кид дон шавэн удэнэ. Тэнэ

Ыштэн пайдам ана уж. Анга-йыран пашам пэлэк-турэк Ыштымашеш сам шудыжы азна вэлэ, йажо ииш пырцы удымашнам локтылэш. Шурны лактышыжы ак лукталт, йажо йиш пырцан шурны вэрэш сам шуды нүшмы дон йарлалт шыцшы, удаш йардымы пырцы лиэш. Йонвләм пыртымнажат такэш йамэш.

Ти пашавләм анчэн, кайэш: шыныктэн Ыштыктымашкы пыртым агрикультур йонвлә пасна, Ышкэтышты Ышталтшашлык агыләп. Ти проста йонвлә Ышкэ лоштышты иканә иктышты дон йалшталт миат, шурны лактышым луктэн кэрдшывлә лишашлык Ылыт.

Цилә йонвләм кэрал шот дон пыртен миаш кэлэш. Тишкы вуйыш ма пыра, молы йонвлә дон йалшталт митымывләм пырташ ак ли. Ышкэ хозанлыкешнә пыт кэралжым палаш кэлэш. Тидым йажоэмдышашланэн, айыртэмынок пижаш кэлэш, шыныктэн Ыштыктым агроминьимум гач виаш йажоандышвләм пыртен миаш цацаш кэлэш.

Шамак толшы, районышты хозанланы машын тын пашажы—шышэр вольык урдымаш лижы. Тишты у Ыштым завод улы. Тиды хозанлыклан кого дохотшымок пуа. Цилә пашажок вольык йажоэмдаш, кыцэ гыньат шукы шышэрым налаш (Ышташ) видалтэш. Агроминьимумым тэгэнь хозанлыклан палшымыла, тидын Ышты-

шашлык пашавлажым йбилэрак бштэн шок-
тымла бштэш кэлэш. Агроминьимумышкы
тиштэкэн хозанлыкэш вольык пукшышаш-
лык кормым шукэмдымы, йажоэмдымы ви-
аш йөнвләм пыртышашлык ылына.

Сэдындон тэхэнь районвлә воктэн шы-
ныктэн бштыктымы агроминьимумышкы
кытө кашмы вәр, алык йажоэмдымаш, пук-
шышашлык шуды, ушман удымаш, шуктым
кормым, вольык каштыктымы вәрбим бш-
тымаш, түлэт пуаш йардымы вольыквләм
шулмаш да молы йөнвләмәт пырталтэш.

Шышәр вольык урдымы районышты йажо
йиш пырцы бштымы йөнвләм да ныр па-
шаштыш молы йөнвләжымәт анцыл паша-
эшок ак шотләп.

Пырцы пушы районышты шыныктэн бш-
тыктымы агроминьимышкы пытарлиок ныр
паша йажоэмдымы йөнвләм пыртат. Воль-
ык урдымы дон молы пашаштыш йөнвлә-
жы вараш вәрышты шалгат.

Районлан альы ик кань солавләлән пыты-
рак йарал йөнвләжым бшкә район агро-
номлан бштыкташ кэлэш. Шыныктымы агро-
миньимумым, шурны ләктышым лүктәл-
жы манын да хозанлык пашам цилә сэ-
мынь йажоэмдыжы манын, бштымлә. Тыш-
кы вуйыш пыршы йөнвләм вэлә пыртым-
ла агыл, шотан йөнвләм айбымла. Ти
йөнвләжы выц иаш планын сола хозанлык

лүктäläш бiштiмбi пашажбiлän цилä шот дон йарал лиштi.

Колхозвлälän агроминымумбiшкi шукbи йажоандbишbим пbрташ кэлэш.

Агроминымумбiшкi бiшкэ районлан йарал шот дон, хозанланbимаш сэм анчэн йажоандbишвлäm пbрташ кэлэш.

Бiшкэт-пасна йөнвлäm вэлэ пbрташ ак кэл, шукbи шотан, бiшкэ лоштbиштi икәнä —иктbиштi дон кbлдäлтшbи йажоандbишвлäm бiштэн миäш кэлэш.

Тилэц пасна, агроминымум 6 иäш йажоандbиш шот донжат, тbдbи бiштäлтмбi вәржбi донат икток лин ак кәрдт. Кого колхозбiштi ик шотан лиэш, бiшкэ турэшән хозанлbикбiштi, äльбi контрактацbи гишән догbивbир бiштiмбi сола хозанлbик ушэмбiштi вэс шотан бiлэш.

Лачокшок йä: шbииктbим шот дон бiшкэ турэшән хозанлbиквлä гbц мам тэргäш ак ли гbнь, тидbимок контрактацbи бiштiмбi дон, кbнам виäш йажоандbишbим бiштэн шокташ договbирэш кэлэсäлтэш, бiштэн шоктbимашbим тэргäш лиэш.

Икуаншbи хозанлbик (кольэктивбiшкбi пbрбiшбiвлä) гbц эчэ шукbирак тэргбимашbим йадаш лиэш дä бiштiктэн шоктbикташок лиэш.

Колхозвләлән агроминьимумышкы шукырак дә йиш-йиш йажоандышвләм пьртымбылиәш. Ниньвләм тьгьдәм шьщшы, бшкәт —пасна бштшы хозанлыквләлән бштән шокташ ак ли. Йкуаншы шалдыра хозанлыквләжы гьнь, тидым куштылгын бштән шоктат.

Сәдындон тәвә ти кныган пьтартышыштыжы агроминьимумышкы пьртышашлык виаш агройөнвләм пьртымбы. Солайаллән бштыктышашлык виаш йажоандышвләжым пасна анчыктымбы. Контрактацым бштшывләлән дә колхозвләлән тәмән пумы.

Виаш йажоандышвләм агроминьимумышкы шукырак пьртышты маньн, мўланды паша вьктарышы РСФСР-ыштыш халык комисәрият вәрвлә воктәншы мўланды паша вьктарышы кьлвләлән шүдән: Мўланды паша бштшы халыкйәллән, бшкә-турәшән хозанлыквләлән кым йажоандышым бштыкташ, контрактацым бштшы хозанлыквләлән дә проста цымьргалтыш ушәмвләлән агроминьимумышкы 5 йөнбм пьрташ, колхозвләләнжы шымьтым. (Тидым чьдәмдәш ак ли).

Агрикультур йөнвләжы бшкә лоштышты кьлдәлт мишты дә иканә иктыштым бшкә лоштышты тәмән шалгышты. Тәвә, шамак толшы, кинды бштшы районвлән агроминьимумышкы ньр пашәлән ти кым йөнбм сола халыкйәллән пьрташ лиәш:

а) үдүмаш вёрлүк пёрцым цилэгэ ит-
райүмаш,

б) тёлвуй гыц ирүктүмаш,

в) пёсмәнвләм пёдёртүмаш.

Контрактацү ёштёшү хозанлүквләлән
дә цүмёргёшү виаш ушәмвләлән шёнк-
тёктёмё агроминымүшкё сола халүк-
йәллән пумё агроминымум вёлән кок йа-
жоангёшүм пумёла:

а) машинә дон үдүмашём,

б) худа йиш вёрлүкём йажоангёмё, ирә
йиш пёрцё дон үдүмашём; колхозышты
агроминымүмём шём йажоангёш дон ёш-
тёмлә. Тиштәкән контрактацүм ёштёшү
хозанлүквләлән вёц йөнём ёшташ пумё
вёлән эчә вәс коктём тёмёмлә.

Шамак толшү, колхозын агроминыму-
мёшкёжү пёрташ лиэш.: а) кёлмёктәш
кёралшашлүк нёрэш икиаш үдүктёмә-
шём, б) үдүмё нёрёшты вэрәмаштё сам-
лёмашём.

Виаш йажоангёшёжү ёшкёлән кэрәл шот
дон агроминымүшкё пёрталтэш. Сә-
дбндон цилә вәрә иктё лин ак кәрдт.

Шёшәр вольк урдёмё хозанлүкёшты,
садё, кавшта пичё, итён үдүмаш вәрвлә
воктән, әльё иктә вёсёвләм ёштёмаш хо-
занлүкёшты, йөнвләжёмәт агроминыму-
мёшкё вёсёвләм пёрталтэш.

Шамак толшү, шёшәр вольк урдёмё

районьшты сола халыккйяллэн ти кым ви-
аш йажоангыш лин кэрдэш:

а) йажо шотан тўлэт пушы вольык дон каштыктымаш да молы ушкўжвлэжым шул-
маш;

б) шокшы виаш витам бштымаш, воль-
ык витам сотэмдымаш, пукшымы вэрвлэм
бштымаш;

в) солайял дон шўнгэ гыц, тышка гыц
алыкым, кытэ кашмы вэрым итрайымаш да
купан алыквлэм, кытэ вэрвлэм коштымаш.

Контрактацы бштышы хозанлыквлэлан
тэмалтэш: а) шудым, пукшым ушманвлэм
ўдымаш, б) шуктымь кормылан йамым таң-
ланэн бштымаш да шуктышашлык кормы-
шуды ўдымашым бштымаш.

Колхозвлэ гыц шукырак йиш-йиш йажо-
ангышвлэм бштыкташ тэргаш лиэш. Кэ-
лэсымы выц йонвлэ вылан эчэ коктым шын-
даш кэлэш: а) вольыкым нормы дон пук-
шымаш, б) мўланды паша видышы кыл-
влэн план шот дон ик йиш вырлыкаш воль-
ык шукэмдымы вэрим бштымаш. Ти шот
дон колхозышты шуктым кормы йамым бш-
тымь вэрэш, шуктым кормы башньяам, пэл-
башнья шотан вэрим бштэш агроиньиму-
мышкы пырташ кэлэш, витавлэм шокшэм-
дымы, сотандымы вэрэш шокшы витавлэм
бштымашым пыртымла.

Сады, кавшта пичы хозанлык районвлэ
воктэн, агроиньимумышкы сады, кавшта

пичѣ лăктѣшѣм луктăлаш палшѣшѣ йонвлăм пѣрташ кэлэш.

Тиштѣ солайăллăн тэгэнь кѣм йонѣм агроминьимумѣшкѣ пѣрташ лиэш: а) шѣжѣм кавштавичѣ кѣралмашѣм дă намозѣ лѣкмашѣм, б) вэрэмаштѣ самѣм самлэн, аккэл шудѣвлă дон кѣрэдăлмашѣм, пѣсманвлăм салѣмашѣм, йѣрăн ловлăм пѣшкѣдэмдѣмашѣм, в) садѣштѣш кукшѣ укшвлăм, лоэш кушшѣ кужѣ нѣргѣвлăм пѣчкэдѣмашѣм.

Контрактацѣ ѣштѣшѣ хозанлѣквлăлăн дă цѣмѣргалтшѣ виăш ушэмвлăлăн эчэ тэмăлтэш: а) йажоандѣмѣ (апробирлѣмѣ) вѣрлѣк пѣрцѣ дон ѣдѣмаш, б) кѣцкѣ пушѣ пушăнѣвлă йѣр рокѣм капайэн пѣшкѣдэмдѣмаш.

Колхозвлăлăн ти йажоандѣшвлă вѣлăн шудăлтэш: а) кавшта пичѣштѣ вашталтѣл шѣндѣмашѣм шот дон ѣштăш, б) садѣм намозѣ дон, миньэрал пѣшкѣдэмдѣш дон пѣшкѣдэмдăш.

Кэлэсѣмѣ ти виăш йажоандѣшвлăм вэлэ ѣштэн, ситă манѣн шанѣмаш ѣнжѣ ли.

Солайăл кѣм йажоандѣшѣм ѣштѣжѣ, колхозшѣ шѣмѣтѣм манмаш тилэц ѣлкѣлăлă агроминьимумѣм валташ ак лим вэлэ кэлэсă. Лимѣ шот дон тидѣм цилă сэмѣнь шукэмдăш вэлэ шанаш кэлэш. Солайăл 5—6, альѣ тилэцăt шукѣ йажоандѣшвлăм ѣштă гѣнь, колхозшѣ лум, альѣ ут-

лам, бiштә гiнь вәлә йажо лиәш. Тәнгә йбi-
ләрәк шурнi ләктiшбiм лүктән шоктәнә.

Кbиm йажоандыш бiштiшбi солайәл хо-
занлbквләлән дә шbмбiтbм бiштiшбi кол-
хозвләлән Наркомзәм бiшкә кbлвләжбiлән
сола хозанлbк налогbм куштbлташ шүдән.

Вәрвләштiш агрономвлә, сола советвлә
агроуполномочbнiйвлә, совет пәшәштi,
партbнiштi шалгbшb солаштiш анцbл-
тbшb эдәмвлә агроминымумbм цилә сә-
мбiнь когоэмдiшәшлbк бiлбiт.

Агроминымумbм йажонрак, утb дон бiш-
тән ситәрбiштi манbн, социализмән тәнгә-
штәрбiмәшbм солаштi бiштәш кәләш. Со-
лайәл, әльбi колхоз шукb йөнвләм бiштән
шокта гiнь, нbнbм, вbстbвкb годbм, шур-
нb празднbк годbм наградb пуән бiвбiр-
тәрәш кәләш.

Виәш йөн шотbм шукәмдbмбi годbм, аг-
роминымумbшкb айбiрән, иктbн бiштән
миәш бiнжбi ли, шукbм ик төр, цилә хо-
занлbк пәшә гbцок пbртән миәш кәләш.

Контрактацb бiштiшбi хозанлbквләлән
анцbктbмb агроминымумbм бiшкә-пасна
видbшb хозанлbквләәт тbрбiсгә бiштән
шоктән шукыжок кәрдыт. Кәрәллbк йөнә-
тbм сәмвләм вәлә ситәрән шоктbмәшbм
анчәш кәләш.

Солалан йажо йиш вbрлbкbм ситәлbкb-
мок пумb агbл гiнь, йажо йиш пbрцb
вbрлbк дон ситәрәнок удbмәшbм солайәл

гѣц тэргаш ак ли. Тэнгэләок машинә дон үдѣмашѣмәт солаштѣ, альѣ лишнѣш прокат пунктѣштѣ үдѣмѣ машинәвлә ситәлѣк ѣлѣт гѣнь вәлә тэргаш лиэш.

Шукѣ солашток дә колхозѣштат нѣр пәшә дон вольѣк урдѣмаш йарәлә ѣләш. Тиштәкән нѣр пәшәжѣ, вольѣкѣнжѣ ик шотѣшток ѣләш. Тэгәнѣ хозанлѣквләштѣ когорак агромињымумѣм ѣштәш кәләш, нѣр пәшәләнәт, вольѣкѣнланат йөнвләм пѣр-таш кәләш.

Шамак толшәш, кѣмдарак агромињымумѣм тэгәнѣ йөнәндѣшәнѣм солайәл ѣштән кәрдәш: 1) пѣрцѣ итрайѣмәш, 2) тѣлвуйѣм ирѣктѣмәш, 3) пѣсмәнвләм пѣдѣртѣмаш, 4) азѣмѣшкѣ, вѣд нәлмѣ алѣкѣшкѣ вольѣк колтѣмашѣм цәрѣмәш, 5) икѣшѣм кѣлмѣктәш кѣралмѣ нѣрәш үдѣмәш, 6) түләт пушѣ худа йиш вѣрлѣк вольѣкѣм шулѣктѣмаш дә йажо йиш вольѣк дон каштѣктѣмаш, 7) вольѣк витәвләм вик шокшәндѣмаш, сотәмдѣмәш, кормушкѣвләм ѣштѣмәш, 8) солайәл дон алѣкѣм, кѣто кашмѣ вәрѣм шүнгәвлә гѣц, тѣшкәвлә гѣц ирѣктѣмәш, купан алѣквләм, кѣтөвәрвләм коштѣмаш дә ирѣктѣмәш.

Цѣмѣргәлтшѣ виәм ушәмләән айѣртәмѣнжокколхозвләәнкогоракйөнвләмагромињымумѣшкѣ пѣр-таш лиэш. Пѣртѣмла гѣнѣәт, ѣштәлт шокталтмашѣм шаналташ кәләш.

Ыштэн шокташ ак лилэ чучэш гбнь, пын-
нцал шамакэш шўкбй йонвләм анчбктымэ-
шкбй, чбдбйрәкбйн нәләш кәләш. Анчбкты-
мбжбй йажон бштәлт шожбй.

Агромињимумбйм бштэн шоктбдбмаш
йажоаңдбшвләм бштбмәшнәм пбдбйрта,
шурнбй лўктәлмәш кого пәшәнәм нбма кб-
нәшәт ак кандбй.

**Агромињимумбйм бштәктәш бнбйлдары-
маш.**

Шбнбктымбй агромињпмумбйм ик и пә-
рви пишок кбтбкбйн бнбйлбмбй. Йужбй ва-
рә агрикультур виәш йонвләм шбнбктән
бштбктымбй гишән округ гбц приказвләм
сирәнбт. Тәгәнбй приказвләм хрәсәнбй халбй-
кбйм ти пәшә бштәш ўштәок лбктымбйт.

Бштән анчбмаш анчбкта: шбнбктән бш-
тбктымбй пынцал шамак лбкмаш нәзәр—
кбдәләш хрәсәнбвлән бштәш шанбмашбй-
штым тәрвәтбдә, нбнбйн бшкә вуйаок бш-
тәш шанбмаштә нбмаханбй пайдамат ак пу.
Кўшбйц колтымбй приказвлә хрәсәнбй халы-
кбйн анцблтбмашбйжбйлан, тбдбйн бштәш
шанбмашбйжбйлан шурнбй лўктымәш пәшә-
штбй тбкнбдәлбйт, изиш вәлә солашкбй пбй-
ртән шонбйт, йужнамжбй пумага дон вәлә
шўдбймәш лин.

Законбштбй кәләсә: шбнбктым агроми-
њимумбйм хрәсәнбй халыкклан малан тбдбй

пишок кэрал Ылмыжым цилалан ЫнЫлда- рэн шокташ шудымы. ЫнЫлдарашЫжЫ кў- шЫц приказ колтымЫ дон агЫл, халЫкЫн Ышташ шанЫмашЫжЫм тэрвэтэн дэ хоза- лыкэш кЫзыток йажоангЫшЫм Ыштымаш корнышкЫ тЫдым унЫн агроминымумЫм эртэраш кэлеш.

МуландЫ паша вИктэрЫшЫ кЫлвлалан, агрономвлалан кого паша Ышташ пумЫ. КонтрактацЫвлам, ЫнЫлдарЫмашвлам дэ молЫвламат Ыштэн, нэзэр—кЫдалаш хрэ- саны халЫкЫм тэрвэтэн шокташ кэлеш, хрэсаны халЫк Ыштэн шоктэн кэрдтмЫ ви- аш йажоандышвлам Ыштыкташ сола йал- лан пригывырвлам Ыштыктымла.

Сола хозанлык пашашкЫна виам йажо- ангдышвлам пЫртыктэн шокташ солам тэр- вэташ, нэзэр хрэсаны хозанлыкЫм дэ кЫдалашвлам цИлагэ шЫвшЫн шокташ агро- номвлан ЫшкэтЫштынок силашты ак сИты. Агрономвланэ солашты эчэ чЫды Ылыт. НЫны ЫшкэтЫшты цИла хрэсаны халЫ- кЫмок ЫнЫлдарэн шоктэн ак кэрдтэп.

АгроминымумЫм Ыштыкташ улнЫшЫ цИла совет кЫлвлам, солаштыш цИла ан- цЫлтЫш эдэмвлам пашашкЫ шЫвшаш кэ- лэш.

АгроминымумЫм Ыштыкташ йамдЫлалт- аш солаштыш цИла халЫкЫал ушэмвлалан- сола хозанлык паша тЫмэньмЫ кружоклан, комсомоллан, партИячэЙкЫлан, колхоз ви-

дэмлэн, копэративынлэн, лйдмь пөртлэн, школан агрополномочьиньвлалэн да молывлаланат кэлэш.

Агроминымумым эртәримь гишән пьтәрли халькийәл ушәмвлән погыньмашвләшть нэзэр цуцаньшть, йонәндьш кәнәшьшть (производсовешани) ланцьлалтәш. Вара колхоз чльәнвлән, альь мұләнды пәшә бьштьшь халькийәлбн цилән погыньмь скотьшть кәнәшәлтәш.

Шьньктән бьштьктимь агроминымум пиш кәрәл йлмьжь гишән бньлдарьимашьм сола хозанлык пәшә видьшь сәкцивлә, сола советьн йонәндьш кәнәшвләжь бькьшть нәлшәшлык йлйт.

Агроминымум ма йлэш, кьцәлә тьдьм бьштән шоктьмла ланзьлэнок йонәндьш кәнәшьшть тьды бньлдаралтәш.

Ти кәнәшьмашток шурнь лүктәлшәшлык пьтьрак кәрәл, кьзьбтьракок бьштьшәшлык агрикультур виәш йажоәндьшвләм айьрат да агриминьмумым бьштәт. Ти агроминымумым шьньктән бьштьктәш маьн пьнцалмашьм лыктьт.

Агроминымумым бьштьктьктәш кәрәлвләжьм ситәримәш.

Шьньктән агроминымумым бьштьктьмашть бньлдарьимаш кого пәшә гьц пас-

на, Ёшташ лимбй йонвлалан кэралвлам ситарымашат пишок кэрал Ёлэш.

Законйштй кэлэсбмбй: шбнбктыктэн Ёштбктайш пынцал шамакбм йонандыш кэралвлам исполкомвлэ ситарэн кэрдйт гбнь вэлэ Ёштэн кэрдйт манмбй. Ёштэн шокташ литбмбй приказвлам (шудбмашвлам) закон лбкташ ак шудбй. Машина дон удаш солаштбй машинажбй укэ гбнь, альбй ак ситбй гбнь, тбнам машина дон цилэ нбрым удбмаш гишан шбнбктэн Ёштбктымбй пынцал шамакбм лбкташ ик ли.

Тэнгэлэок йажо йиш вбрлык дон цилэ нбрым удбмаш гишанат: йажо йиш вбрлык ситбшашлык нэрок укэ гбнь, шбнбктэн Ёштбктымбй пынцалмашбм лбкташ ак ли.

Сэдбндон тэвэ агрикультур йажоандышвлам Ёштэн шокташ адбврвлэ-вбрлык, миньэрал пйшкбдэмдыш, машинавлэ, йажо вбрлыкаш вольбк дэ эчэ молбвлэат ак ситэп гбнь, шбнбктыктымбй агроминьимумбшкбй нанбм пбрташ ак ли.

Чбчкбдбнрэкшок тэнгэат лиэш: машинавлэ, вбрлык пбрцбй ситалбкок улбй гбньат, йарал шот дон Ёштэн ак мбштэп. Шамак толшбй, районйштбй лу солалан ик трийэр улбй. Трийэр аншнбшбй солалан вэлэ пбрцбй итрайбмашбм шбнбктэн Ёштбктыкташ лиэш манбн, пбтарли шанбмла, молбй солажбй пбрцбй ирбктыдэок, кодбйт манбн шанбмла.

Тэнэ шанымаш кого самбынъэш толэш. Ик триер донок лу солаланат ирѣктыктэн шоктым шот дон пашам вѣктараш кэлэш.

Тиштѣ районѣштѣш исполкомѣн, район халѣкѣял ушэмвлэн, копэратывѣвлэн, районѣштѣш агрономѣн кого паша ѣлэш. Нинѣ цилэ солаланок вѣрлѣк ирѣкташ триѣрѣм шоктышашлѣк ѣлѣт.

Триѣрѣм аравашкѣ, альѣ тирѣшкѣ шѣндѣмлэ дэ, йѣри эдэмѣм тэрлэн, цилэ солашкок пѣрцѣ итрайаш колташ кэлэш. Цилэнѣмок пишокшок нэзэрвлэн пѣрцѣм вэрэмаштѣ итрайэн шоктышашланэн, кѣльэндэр шотан пѣланѣм ѣштэн шѣндаш кэлэш.

Нэзэрвлэм пѣрцѣ итрайѣм тар тѣлымаш гѣц цилэштѣмок корангѣмла.

Шурнѣм лѣкталшашлэнэн, машинэ дон удаш кэлэш. Солаштѣ удѣм машинэвлэ ак ситэп. Машинэ дон удѣмашѣм шѣнѣктэн ѣштѣкташ мам ѣшташ кэлэш? Пѣтарлиок, машинэлэн шукѣрак удѣктыкташ, кэчэш лу цаш агѣл, шукѣрак, кэлэш.

Тэнэ ѣштэнэт машинэ дон цилэ нѣрѣмок удэн шокташ ак ли гѣнь, прокат пункт гѣц машинэм кандаш кэлэш, альѣ солайял дон икараш лин, альѣ сола дон тэнглэнѣмаш ушэмѣм (товарищество) ѣштэн у гѣц машинэм нэлэш кэлэш.

Агроминьмумѣм ѣлѣмашкѣ пѣртэн мимаштѣ йажоангѣшвлэлэн кэрэлвлэм ситэрэннок ак ситѣ. Нѣнѣм пашашкѣ шокташ

мѣшташ кэлэш. Шурнѣ лѹктѣлмѣшѣм бѣштѣн шокташ пѣрцѣм ѹдѣм анцѣц формальин дон мѣшкаш кэлэш. Солаштѣ формальин кѣрѣк ситѣлѣѣкок лижѣ, вѣрѣмѣштѣ, ѣлѣѣ мѣштѣдѣ вѣрлѣѣѣм тѣдѣн дон мѣшкат гѣнѣ, кого пѣйдам тѣнѣ бѣштѣм дон ат уж. Агроминѣмумѣм мѣштѣн бѣштѣн шоктѣшашланѣн, бѣлѣмѣшѣшкѣ пѣртѣмаш ѣаѣжоанѣдѣшвлѣнѣ лачокок шурнѣм лѹктѣл кѣрдѣштѣ манѣн, нѣзѣр-кѣдѣлѣш хрѣсѣнѣ халѣѣклан агрикультур ѣонвлѣм бѣлѣмѣшѣшкѣ пѣртѣн шокташ тѣмдаш кэлэш.

Сола совѣтшѣ дѣ халѣѣѣѣл пѣшѣ бѣшташ шанѣшѣ ѣдѣмвлѣжѣ кѣтѣѣрѣмашвлѣм солашток бѣштѣш агрономвлѣм вѣрѣмѣштѣ ѹжмѣш пѣшѣм, агроуполномочѣнѣѣвлѣм сола хозанлѣѣк пѣшѣ тѣмѣнѣмѣ курсвлѣшкѣ, опѣт анчѣѣктѣмѣ станцѣѣвлѣшкѣ, колхозвлѣшкѣ, совхозвлѣшкѣ, агропунктвлѣшкѣ кѣцѣлѣ кѣрѣл ѣаѣжоанѣдѣшвлѣм бѣштѣш тѣмѣнѣѣш колтѣмаш пѣшѣм бѣшкѣ вѣѣѣштѣ нѣлшѣшлѣѣк бѣлѣт.

Тѣвѣ, пѣрцѣ итраѣѣмѣш пѣшѣ тѣмѣнѣѣшѣт ик-кок ѣдѣмѣм сола гѣц колташ кэлэш.

Пѣрцѣ мѣшмѣ изираѣк пѣшѣмѣт тѣмѣнѣѣшнинѣм агропунктѣшкѣ колташ кэлэш. Вѣрлѣѣк пѣрцѣ мѣшмаш цилѣ хозанлѣѣѣшток вѣрѣмѣштѣ мѣштѣн бѣштѣлт шокталтмѣм нѣнѣн вѣѣкок шуаш кэлэш.

Совѣт пѣшѣ бѣштѣшѣ кѣлвлѣлѣн дѣ ха-

лҕыкыйал ушэмвләлән солалан кәрәллык әдбир-вләм вәлә ситәрймәш пәшәм бштәмәш бнжб ли, цилә халыкыйәлок тидбм бштбжб манмбла дә бштәш сөрбмб агрикультур йөнвләм циләнок пәшәшкб пйртбштб манмбла пәшәм вктәрәш кәләш.

Агроминьимумым кыцәлә бштән эртәрәлтәш.

Виәш агрикультур йажоандышын шурны лүктәлмәш пәшәштбш кого йөн блмбжбм бнблдарән шоктымбкб сола совет, солаштбш халыкыйәл ушэмвлә, әльб агруполномочыныйвлә шбнбктән бштбктбмб агроминьимумым бштәш сөрбктәш колхозвлән, мүләнды пәшә бштбшб халыкыйәлбн цилән погынымб погынымашышкб, әльб совет погынымашышкб йарыктыкташ лыктыт.

Йарыктыкташ лыкмб йөнвләм солаштбш скот, әльб сола хозанлык копәрәтивбн, колхозын цилән погынымб погынымашыжб йажонок канәшә, бштән шоктымашым ланцбла. Айбртәмбнок пәшә йөнәтбләш әдбир ситбмашбм—вбрлбкбм, пәшә әдбирвләм, машинәвләм, миньэрал пйшкбдәмдбшбм дә молбвләмәт шотла.

Канәшән шбндбмбкб агроминьимумым бштәш лимб гишән скот, әльб цилән погынымб копәрәтивбн погынымаш пынцалмашым лыктәш.

Пынцалмашыжы вик кид лүктәлмѝ донок йарыкталтәш. Тидѝ тәнгә лиәш: агроминьимумым пѝрташ лимѝ вәрц пәл скотйәл утларакшы лин гѝнь, пригѝвырѝм бѝштәш лиәш. Тәнгә, скотышкѝ погѝнышы 50 әдәм шот гѝц шѝныктән бѝштыктѝмѝ агроминьимум вәрц 26-шы кидым күктәләш, 24 шѝ ак лүктәл гѝньәт, шукырак лүктәлшѝвлән шот дон цилә халыкйәллән пынцалмаш йарыкталтәш.

Агроминьимумым бѝштәш лимѝ гишән лыкмѝ мѝләндѝ пәшә бѝштышы халыкйәлбѝн дә сола хозанлык копәрәтив ушәмвлән цилә пригѝвырвләжок шѝныктән бѝштыктәш лыкмѝ Обисполкомѝн пынцалмаш шотшы дон законышкѝ шѝнцәш, агроминьимумым солаштыш әльѝ копәрәтивѝ ушәмбѝштыш цилә халыкшок бѝштышәшлык лиәш. Агроминьимумым бѝштәш лимѝ гишән мѝләндѝ пәшә бѝштышы халыкйәлбѝн пригѝвыржым пәшәшкѝ пѝртыдымѝвләжѝ обисполкомѝн шѝныктән бѝштыктәш лыкмѝ пынцалмашыжым пѝдыртымәшәш шотлалтыт.

Шѝныктән бѝштыктѝмѝ пынцалмашым пѝдыртышывләм кѝчылтмаш лиәш. Колхозѝн әльѝ мѝләндѝ пәшә бѝштышы халыкйәлбѝн шѝныктән бѝштыктѝмѝ агроминьимум гишән лыкмѝ пынцалмашыжы шурнѝ лүктәлмәш пәшәшты когон шайылан кодшы хрәсәнвләм покташ палшыкта.

Эчэ тэнгэят лин кэрдэш. Районышты кок бѣм солажы, шайылан кодмышты дон да цѣмбыргыдымышты дон агромьиньмумым бнэшты бѣштэн. Тэгэнь солавла, бѣлы муландыпаша бѣштышы халыкыалвля умрэт годшы тоташтын бѣлымаш сэмьм пѣдыртыдымышты дон шурны лүкталмы шотан халыкыалын йонвлэм да кугижаншыным пѣдыртат. Молы пашкуды солавлажы хозанлык йажоэмдымаш кого кэрал паша бѣлмыжым да тѣдым кызыток бѣштышашлыкшым палэн шонытат, ти агрокультур виаш йонандышвлэм хозанлыкышкышты пѣртэнот миат.

Ти шот дон тэнгэ шайалан кодшы солавлаланат агроминьмумым шыныктыктэн бѣштыкташ вярвля воктэншы властьлан закон дон правам пумы.

Тэнгэ бѣлмашты шыныктыктэн бѣштыктымѣи пынцалмашым бѣлымашышкы пѣрташ закон тэнгэ шудэ.

Агроминьмумым пѣрташ районышты шуыкы солажок, альы сола хозанлык ушэмвлэ жок пынцлмашым лыктынйт гѣнь, йужы солажы вэлэ тэхэнь пригывырым бѣштыдэ кодын гѣнь, тѣнам рѣйисполком (кантисполком) агроминимумым цилэ солаланок бѣштыкташ район (кантон) советын погынймашышкы кангашаш лыкташ пынцалмашым бѣшта.

Район (кантон) совет погынймашын агро-

миньимумым пыртымаш гишан ёштёмбё канашыжы районыштыш дё обласыштыш исполкомвлан пынцалмаш шот дон район кымдыкэшок йарал закон силан лиэш.

Тё районыштыш цилё солажок, агроми-
ньимумым пырташ пригывырым лыктымь-
влажат, район (кантон) совет погыныма-
шын пынцалмашыжым ёштышашлык ёлыт.

**Агроминьимумым ёштэн шокташ ёвбёр-
тёрыктымашым (сусуэмдыктымашым), тагё-
штёрымашым ёштымля.**

Агроминьимумым ёштыктымё пынцал-
машышты йажоангышвлэм ёштэн шокташ
кэраллык ма шон адырвлэм ситёрымашым
анчыкталтэш.

Тилэц пасна эчэ, агроминьимумым халык-
лан ёштыктышашланэн, йажоангышвлэм
ёштымлян ёвбёртёрыктымашым (сусуэм
дыктымашым) пырташ кэлэш.

Шёныктэн ёштыктымё пынцал шамакы-
шкы халыклан ёвбёртёрыктымаш пумашым
анчыцок анчыкташ кэлэш. Шамак толшы,
вольык урдымаш пашашты шокшы витэм
ёштыктымаш, агроминьимумлан казна гыц
ыльгот шот дон лэс пумашым ёштымля.

Пар нырым ир кыралшы солавлалан, альбы
шукы шурнан нырыш ванчышывлалан каз-
нан мўланды шотшы гыц куштылтэн тэ-
рэш пумашым ёштымля.

Агроминьимум бiштiшбi солавлалан эчэ тэгэнь бiвiртiктiмашвлам пынцалмашкы пiртiмла: а) аңа-йiрэн паша бiштiмаш адiрвлам цэротдэок пумаш, б) прокат пунктэш да пiрцбi итрайбiмбi вiрвлэш машинавлам колтiмаш, в) соллайаллан вольбк кашмбi вiрбiм бiштiмаш, г) лбiмбiнок агроминьимумбiм бiштэн шокташ крэдьитбiм шукэмдiмаш да молы йөнвламат, бiшташ лимбi йажоаңдiшвлам пiртэш шоктэн кэрдшбiвлам бiштiмаш.

Агроминьимумбiм йажон бiштэн шоктiмлан сола хозанлбк паша анчбiктiмбi вбiстbкбiвлаштbи наградбiвлам шалатбiмаш бiштiлтшiшлбк. Йажоаңдiшвлам бiштiмашлiн кого бiвiртiктiшбiм пушбiжок сола хозанлбк налоглан куштbлтbш пумаш бiлэш.

Сола хозанлбк налог гишiн бiштiмбi закон, шурнбi лiктiлмбi виаш агрокультур йөнвлам халбк бiшкэ хозанлбкбiшкбiжбi бiвiртэннок пiртbжбi манбiн, куштbлтbмашым налоглан бiштэн.

Ик кого йөнбiм бiштiмлiн, альбi тbгбiдбi йөнвлiжбiм шукбiракбiмок бiштiмлiн солайiл халбклан налог гbц 10 процент ваталтэш, бiшкэ турэшiн хозанлбквлiлiнжбi 5 процент.

Сола хозанлбк налогбiм куштbлтbмлан шукбi хрiсiнх халбкшок бiвiртэн мiлiндбi пашашкбiжбi йажо сiмвлам пiрташ

тѳнгалын, сола-сола хала виаш агрокультур йажоандашмвлам бшташ прыгивыр сирэн ижы халык тарванэн.

1929-шы ии удымаш пашам ик шошым эртарымашток РСФСР мычкы 150 тѳжэм сола нари шынѳктэн бштыктымѳ агроминымумым бшташ линѳт. Ик пораткан шотлэн рэспувѳльык мычкыжы цила сола шотгыц 60 процентшы шынктым шот дон виаш агрокультур йажоандышвлам бштэнѳт.

Ул областвл воктэн, шамак толшы, Йѳдвел моныр Кавказышты, Покшал Йѳлдыр воктэн да эчэ молы вараат, агроминымумым бшташ лишѳ солавла 80 процентат угла эртаралтын.

Агроминымумым бштэн шоктымашыжы цила вараок йажон эртаралтэ, ситѳдэ бштымашвл линѳт. Ситѳдэ бштымашвлажым керек ма да, бштэн ситарышашлык ѳлына.

Агроминымумвлам вавла воктэн бштэн шоктымашым анчэн лакмашгыц кайэш: агроминымумым бштымлан законшток пуаш келэсымы кугитѳлтышвлам пуэн шоктымаш литэ.

Законшты палдыртэн окелэсымы—иктаж магань когорак йажоандышым бштымлан, альѳ кок-кым виаш йажоандышывлам пѳртымлан куштылтышым бшташ. Вавла воктэн шукырак бштымашым тэргэнѳт, лу ѳнѳм моло иканашток. Тиштыжят эчэ агроминымумышкыжы солайал

Ыштэн шоктэн кэрдтѳмѳ лэлѳрѳк йажоан-
дѳшвлѳм — шукѳ шурнан нѳрѳш ванчѳма-
шѳм, пар нѳрѳм ир кѳралмашѳм моло
пыртѳнѳт.

Йуж районѳштыжѳ, агроиньимумѳм
ѳштѳмѳшѳм анчаш колташ эдѳм укѳ лимѳ
дон вѳлѳ налог куштѳлтѳшѳжат путѳ кодѳн.

Тѳнѳ нѳгыѳцѳѳт лишѳшлѳк агѳл, закон-
жат ак шѳдѳ. Наркомзѳм 1929-шѳ ии кѳ-
нѳжѳмок эчѳ вѳрвлѳлѳн ѳнѳылдарѳмашѳм
ѳштѳн: агроиньимумѳм ѳштѳн шоктѳма-
шѳм тѳргѳмѳ, анчѳмѳ годѳм ти гишѳн
агрономвлѳ гѳц ѳнѳѳндѳрѳмѳшѳм тѳргѳш
шѳдѳн. Агроиньимум ѳштѳлтѳмѳм анчаш
сола совѳтѳм, партѳѳчѳйкѳм, комсомолѳм,
колхоз видѳмѳм шѳвшаш шѳдѳмѳ. Йажо-
андѳшвлѳм ѳштѳмѳм гишѳн ти ушѳмвлѳн
ѳнѳѳндѳрѳм донок сола хозанлѳк налог
куштѳлтѳшѳм нѳлѳн кѳрдѳт.

Аргоуполномочѳнѳйвлѳлѳн ѳштѳмѳм по-
ложѳнѳѳ шот дон агроиньимумѳм ѳштѳ-
мѳш гишѳн солайѳл халѳкклан сола хозанлѳк
налог куштѳлтышѳм пуаш, сола хозанлѳк
пѳшѳ анчѳктѳмѳм вѳставкѳшты, конкурсѳ-
сышты, тѳнѳштѳртѳш ѳштѳмѳшты прѳмим
пуаш агроуполномочѳнѳйвлѳлѳн ѳшкѳ гѳ-
цѳшты кѳлѳсѳш правам пумѳ.

Ти пѳшѳлѳн цилѳ халѳк йѳлѳмок тѳрвѳ-
тѳн шоктѳмѳм ак ли гѳнѳ, агроиньимум
ѳштѳмѳш вир вѳлѳ лиѳш. Агроиньиму-
мѳм халѳк пѳток йажон ѳштѳжѳ манѳн,

йажоангышвләм бштыктэнок, пыртыктэнок шокташ кэлэш, Агроминьимумым бштыктәш социализмән тәнгәштарымашвләм бштыктәш кэлэш:-

Шыныктән бштыктымбы агрикультур йажоандышывләм бштымаш районштыш тәнгәштарымашэш йәмдйләлтәш, вәс солавлә дон тәнгәштарымашты агроминьимумым иктын гыцәт йажон бштән шоктымашэш ләктәш, манмы шот дон лишәшлык. Ти шот дон агроминьимумым бштәш шукы халыкшок тәрванә, тәдбим бштән шокташ сола-сола хәләок цацаш тәнгәлэш. Сола дон сола тәнгәшымашым бштымбы годым агроминьимум бштәлтмимәт ужаш лиэш дә эчә шурны лүктәлмы шотышты икәнә иктым тымдаш лиэш дә у корнывләм мон лыкташ лиэш.

Агроминьимум бштәлт шомым анчымаш.

Агроминьимумым бшымашкы пыртымбы гишән шыныктән бштыктымбы пынцалмаш лыктынок ак ситы. Тидын бштәлт шомашыжым анчаш кэлэш. Тынәм вәлә пайдажы лин шокта.

Имәшты бштымаш пәшәнә анчыкта: агроминьимумым бштыктәш шыныктым пынцалмашвләм, йарыктым пригывырвләм шукы лыкмы, бштән шокталтмашыжы пишокок чәдәи лин.

„Вятская деревня“ манмь газэтэш агро-миньимумым ёштэн шоктым гишан сирят: „Вэрхошажэм районьшты 80 процент солажок агроминьимумым ёшташ лин. Ёштэн шокташлтмашьжы 35-40 процент вэлэ лин. Омутын районышты 41 сола агроминьимумым ёшташ лин. Цилэгэжы 9 сола вэлэ ёштэн шоктэн, 15 солажы кьды-тидыжым вэлэ ёштэн, 17-шы нымамат ёштёдэ.

Мол вэрэят тилэц пурьин эртэрэлтэ. „Красное знамя“ газэтэш увэртэрят: шошым удьмаш пашам эртэрёмь годым агроминьимум шукьжок тёрьис ёшталт шокталтэ, удьшёвлэ шукьжок ёштёдэлыт.

Агроминьимумым ёшташ лишё цилэ хозанлык шотын лу пайьштыш ик пайжы вэлэ кьды-тидыжым ёштэн да нёнёлэн налог куштылтымашым пумь.

Кодшы 90 процент хозанлыквлэжы шёнёктэн ёштыктымь агроминьимумым ёштёдэлыт да налсг куштылтымашымат нёнёлэн пумь литэ.

Ти хозанлыквлэ кок увигкам ужьёныт. Йажоандьшым ёштёдэлытат, шурнымат чёды нэлёныт, закон дон налоглан куштылтыш пуаш лимымат нэлён кэрдтэлыт.

Шёнёктэн ёштыктымь пёцалмашым ёлёмашьшкы пёртэн мимым райсполкомвлэ да сола совэтовлэ анцьцск анчёшашлык ёлыт. Тэргэн, анчэн шалгышьжы со-

лаштѣш халбѣк ѣалѣн цилѣ ушѣмжок-сола хозанлѣк сѣкцивлѣ, колховлѣ, копѣрацѣвлѣ, цартѣѣ дон комсомол ѣачѣѣкѣвлѣ, сола хозанлѣк кружоквлѣ дѣ молѣ ушѣмвлѣат лишѣшлык ылыт.

Агроминѣмумѣѣм ѣштѣѣктѣѣшѣѣ дѣ ѣшт-тѣн мимѣѣм анчѣшѣ, тѣргѣѣшѣѣжѣѣ утларакшок солаштѣш агроуполномочѣнѣѣѣ ѣлѣш.

Агроуполномочѣнѣѣѣвлѣлѣн агроминѣмумѣѣшкѣѣ пѣѣртѣѣмѣѣ виѣш агрокультур ѣажоанѣдѣшвлѣм ѣажон дѣ эчѣ вѣрѣмѣштѣѣ ѣштѣн мимѣѣм солѣѣѣлѣнѣѣм, ѣлѣѣ копѣратѣѣв ушѣмѣнѣѣм анчаш сола совѣт пуа.

Агроминѣмум ѣштѣѣлт шоктѣѣдѣѣмаш шу-кѣѣжок сола совѣтвлѣн анчѣѣѣмашѣш, ти пѣшѣм мол пѣшѣ лоштѣѣ пѣѣт ѣштѣѣш цацѣ-дѣѣмѣшѣш лиѣш. Агрминѣмумѣѣм ѣажон, вѣрѣмѣштѣѣ ѣштѣѣмѣѣм анчаш солаштѣш анцѣлтѣшѣѣ ѣдѣмвлѣмѣт пѣшѣ ѣонѣнѣдѣш канѣшѣѣшкѣѣ шѣѣвшмѣѣ литѣ. Агроуполномочѣнѣѣѣвлѣжѣт агроминѣмумѣѣм ѣштѣн шоктѣѣкташ пѣшѣм худам вѣктѣрѣнѣѣт.

Ти шотѣшты агроуполномочѣнѣѣѣвлѣ агроминѣмум ѣштѣѣлтмѣѣм вѣлѣ анчѣшашлѣѣк агѣлѣп. Агроуполномочѣнѣѣѣвлѣ ѣажоанѣдѣш пѣѣртѣѣмаш кѣрѣлжѣѣмѣт дѣ тѣѣѣѣм ѣшкѣ хосанлѣѣкѣшты анчалаш ѣаралѣн ѣштѣн мимѣѣ гишѣнѣт цилѣ сѣмѣнѣ ѣнѣѣлда-рѣн шоктѣѣшашлѣѣк ѣлѣѣт.

Шѣнѣѣктѣн ѣштѣѣктѣѣмѣѣ пѣѣнцалмашѣѣм уполномочѣнѣѣѣ ѣшкѣжѣт худан ѣштѣѣ

гѣнь, алыѣ йаралэшок ак бѣштѣ гѣнь, тѣдѣ йал гѣцят бѣштэлтмѣм тэргэн ак кэрдт. Агроминымумѣм бѣштѣмаштѣ уполномочѣннѣй пашажѣ дон йаллан анчыкткѣшашлѣк ылэш.

Сызрань округын мѣландѣ паша видѣдѣшѣ эдэмвлэ лачокок попэнѣт: агроминымумышкѣ шѣндѣмѣ йонвлэм лѣскѣдѣн бѣштэн мимаш, агроуполномочѣннѣйвлэн мѣштѣдѣмаш гѣц лин миѣ. Нѣнѣ бѣшкэжат агрограмѣтѣм пѣток ак палэп.

Сэдѣндон мѣландѣ паша видѣшѣ кѣвлэ агроуполномочѣннѣйвлэн агрограмѣтѣм тѣмдѣшашлѣк ылѣт. Тэл гач цилэ районѣшток сола хозанлѣк пашам тѣмэньмѣ лу кэчаш курсвлэ бѣштѣмѣ лит. Ти курсвлэштѣ цилэ агроуполномочѣннѣйвлэм тѣмдэн лѣкмѣ лиэш.

Агроминымумѣм бѣштѣдѣмлэн кѣчѣлтмаш.

Виѣш йажоанѣшвлэм пѣртэн миэн, кѣтѣк жѣпѣшток шурнѣ шачѣш лѣкталмашѣм бѣштэн шокташ манѣн, агроминымум бѣштэлтэш. Агроминымумѣм бѣштѣдэ кодшѣ хрѣсаньвлэ сола хозанлѣк паша йажоанѣмашнам дэ тѣдѣм вѣс шот дон колтѣмашнам сэндалѣкѣштѣнэ аптѣртѣлѣт.

Сэдѣндон шѣнѣктэн бѣштѣктѣмѣ агрикультур йонвлэм бѣштэн шоктѣдѣмѣвлэм кѣчѣлташ закон донок правам пумѣ-

Агроминымумым ёштэн шоктыдымаш вэрц кычылташыжы эчэ ты шот дон кэлэш: йажоандышвләм ёштымаш ваштарэш, совет властын шурны лүктәлмаш йөнвләм солашты ёштымашыжы ваштарэш кулаквлә кәатәт, тидым пйток ёштәш цацымыла. Шыжы удымаш пашәм эртәрымы годым солаштыш кулак цуца кылмыктәш кыралмы ваштарэш, пырцы йтрайымаш ваштарэш, тупыньеш лыгән каштын. Кулакын лыгән кашмыжы ваштарэш шурны вэрц кырәдәлмы пашашты нәзәр дон кыдаләшвләлән цаткыдын цымыргаш кэлэш.

Кынам агроминымум ёштымашым кулак цуца пйдырташ цаца, закон шудым дон ныным пызыраләш кэлэш.

Агроминымумым ёштәш кангаш лыкмым ёштёдымлән админьистрацы йөнвлә дон кычылташ шукы сәмынь правитьельствын пынцалмашыштыжы анчыктымы.

Ти йөнвләм кычылт мыштән мимы дон солайәл ёштәш лимы йөнвләм пындырташ цацышывләм пйток цәрәш лиеш.

Тәвә, пынцалмашты тәгәнй йөнвлә анчылталтынйт:

а) солайәл, дон, әлыы сола хозанлык ушәм дон, әлыы копәрацын дон йәтлымашым, әлыы пәләштымашым ёштымаш;

б) хозанланылшы халыкйәл ушәм гыц: вырлыкын, машинән. вольык урдымашын

дә сола хозанлыкын молы коперацы ушәмвләжбї гбїцәт лыкмаш;

в) цәротдәок халыкыйәл пәшәшкбї колты-маш;

г) шбїнбїктән бштыктәш лыкмбї Исполкомвлән пбнцалмаш шот дон анчыктымбї штрафым тўлыктымәп. Штрафым сола совет тўлаш шбїндә дә админьистрацы анчым шот дон тўлыктәлтәш.

Шбїнбїктән бштыктымбї виәш проста агрикультур йөнәндбшвләм бштән мимбї годбм, ти агрикультур йажоандбшвлә азбмбшты, албкышкбї вольбк колташ цәрбкәт. Мўләндбї пәшә халыкыйәлбн, әльбї сола хозанлык ушәмбн цилә мўләндәшок нбнбм бштән миән, шурнбї лўктәләш палшбмаш лин шоктымашты, бштәш сөрбмбї йөнвләм йори бштыдбмбї хозанлыквләлән кычылтымбї йөнвләм тәмән пуаш лиәш.

Худам бштәш шанән шбїнбїктән бштыктымбї пбнцалмашбм пәшәшкбї пыртыдбмвләлән мўләндбї кодәксбн (законбн) 61 статьяям шбїндәш лиәш. Ти статьяя шот дон нбнбї гбїц мўләндбїжбмәт шбвшбн нәлмбї лиәш. Ти закон сәмбнбн вәрбштыш блбмәшбм анчән кычылтмбї молы йөнвләмәт пуаш лиәш.

Агроминымумым Ыштымаш шурным лүктәлһын.

1929-шы ии виаш агроһонандышвләм Ыштымаш когон шарлән. 1929-шы ии шошым цилә сола шотын 60 процентшок агроминымумым Ышташ линһт, манһын кәләсыһнә.

Агроминымумышкы тәгәнһ йөнвләм пыртымы: пырцы ирыктымаш, йажо йиш пырцым үдымаш, машина дон үдымаш, пар нырым йажоандымаш, пукшым шудым, важәш кушшы кыцкым үдымаш-шындымаш, пёсмәнвләм пыдыртымаш, сам шудым самлымаш, азым һырышкы, алыкышкы вольык колташ царымаш да молы виаш йажоандышывләат эчә.

Шыныктән Ыштыктымы кәләсымы йажоандышывләм Ыштән шоктымаш имәшы дорц шукы кушкын.

Айыртәмһнок пырцы итрайымаш йажон эртән. Шукы районшток үдышашлык пырцым циләгәок сортировка дон итрайымы. Икпораткан шотлән РСФСР Ышты 1929-шы ии пырцы итрайымы машина дон улы-укә вырлык шот гыц 58 процентшым итрайымы. 1928-шы иштыжы 15-20 процет гыц шукы итрайымаш литә.

Тәнгә имәшы дорц итрайымаш шукы лин шокталтмашыжы агроминымумым шыныктән Ыштыктымат вәлә лин кәрдһн. Пырцы

итрайымбы пашашкы цилә халыкыйалым дә солаштыш цилә нэзэр-кыдалаш хресань халыкын тын цуца-анцылтыш эдэмвләжым тәрвәтәмы. Пырцы итрайымбы машинәвләлән кырылтәок пашам бштыктымы дә халыкыйаллән пырцым шукок итрайаш пригы-вйрвләм лыктыктымы.

Имәшшы дон тәнгәштәрән анчымыкы, итрайым пырцы удымаш 1929-шы ии 25 мб-ляон гәктәр шукәмбн. Итрайм пырцын пайдажым анчыкташ, итрайымашәш шурны шукәмәлтмын сәк чыдыжым, 1 гәктәр удымаш гыц $\frac{1}{3}$ цәнтнәр шукәммбм, шотлән анчәна. Удымашын цилә шотшы гыц 8 мб-ляон цәнтнәрәт утла шурны ләктыш кушкын.

Имәшты машина дон удымаш когон шәрлән. Тидәт агроминымумым шынктән бштыктымашәш кушкын. 1929-шы ии икйаш удымашты цилә удымаш кымдәмбн кым пайыштыш ик пайыжок машина дон удалтын. Йужы районштыжы икйаш удым кымдәмбн 60 процәнтшәт утла машина дон удалтын.

Тәнгәләок пар нырым ир, йажоангдән кыралмашат когон шәрлән. 1928 ии цилә парныр шот гыц 26 процәнтшы йажоангдым пар блын. Эртышы 1929 ии йажоангдым пар кымдәм когон кушкын, 40 процәнт йактә шон. Ти йөнәндышын тәнгә когон кушмашыжы агроминымум шыныктән бш-

тэлтѳнэт дэ социализмэн тэнгэштэрѳмэш
линэт вэлэ бѳштэлтѳн.

Шѳнбѳктэн бѳштѳктѳмѳ агромињимум
шурнѳ лѳктэлмэш пэшаштѳ кого шотан
блмашѳжѳ вэрвлэ гѳц толшѳ кого шот-
ан увэрвлэ дорц кайэш. Покшал-Йѳлдѳр
район гѳц сирэт: „эртѳшѳ тѳлзѳвлэ гѳд-
лан 8 тѳжэм мѳлэндѳ пэшэ бѳштѳшѳ х-
лѳкѳл агромињимумѳм бѳштэш лин“. Ти
пэшэ бѳштѳдэ ик халѳкѳлэт кодтэ гань-
ок. Пэшэжѳ кайѳнок кайэш: 1927 ии шѳ-
жѳ шурнѳ ѳдѳмэш 6 тѳжэм гэктэр йажо
йиш пѳрцѳ дон ѳдѳмѳ блѳн гѳнь, 1928-
шѳ инжѳ-38 тѳжэм гэктэрѳш кузэн, 1929-
ии 114-120 тѳжэм гэктэрѳм йажо йиш пѳ-
рцѳ дон крайѳштѳ ѳдѳмѳ лин.

1929-шѳ ии шошѳм пэшэм эртэрѳмѳ го-
дѳм вѳрлѳк итраѳймэш 5 канак шукѳ,
тѳлвуй гѳц итраѳймэш 4 канак имэшѳ
дорц шукѳ лин. Пэнзѳ дон Ульѳанѳвск
округвлэят планѳм утѳ дон ситэрэнѳт.

Шурнѳ лэктѳшѳм 30 процент лѳктэн
кэрдшѳ, шурнѳ шачѳшѳм пушѳ ир бѳш-
тѳм пар нѳрат Покшал-Йѳлдѳр округѳш-
тѳ когон шэрлэн.

Айыртэмѳнок кольэктѳив хозанлѳквлэ
воктэн агромињимум пѳтѳрак бѳштэлтѳн.
Тэвэ Ишим округ, Урал областьѳштѳш
„Красный октябрь“ комун гишэн Пинаэв-
ский агроном мам сирэ: „шошѳм пэшэш
бѳштѳм агромињимумѳм комун цилэгэ

ёштэн шоктэн. Ырлыкым цилэгэ итрайбимби. Шадангым той купорос дон нортбидеок йори ёштбимби пэцкаэш тылвуй гыц итрайбимби. Шбильбим формальин дон мбшмби. Циламок машинэ дон удбимби. Цила вбрлык пбрцбим йажо йиш дон вашталбимби. Шбильбжбим „Виктория“ манбим, шадангбжбим „Лютессенс № 062“, Урал областбштыш опбт анчбктбимби станцб гыц кандбимбим удбимби. Ирэ йажо сорт манмашбжб тбдбн 90,6 процент блбн. Пар кэшбим „зигзаг“, манмы ширэ дон ширбимби. Паштэк кушшы сам шуды кушмб вбржбим культиватыр дон вэс-пачаш кбралмб.

Пар кэшбим ёштэш икиэш удбим паштэкок тбнгальмб. Кбралмы паштэкок кбралмб кэшбим ширбимби. Канбж гач топблогок ирэ кэшбим кбчымы. Кукшы игэчб шот дон кок пачаш кбралмб вбрэш культиватыр дон кбралмы.

Сам-шудб дон кбрэдальмаш шот дон цила пбсмбанбимок дэ ныр сагашб сирэм вбрвлэм канбж гач кок пачаш салымы.

Ныр гыц кблтэм цбмырбимб паштэкок атбл вбрбим шумлэн кбралмб. Йур лимбкб кблмбктэш кбралмб.

Кблмб кэшбим ёштэш планбштб 1000 гэктарбим сбрбимби. Тидбим тбрбисок ёштэн шоктымы.

Тулэт пушы худа йиш волькым шошбимок цилэгэ шулыктымы, йужыжбим шбш-

кѣлмѣ. Азымѣшкѣ вольѣкѣм колѣймаш литѣ.

Бѣштѣш сѣрѣмѣ агроиньимумым утѣ донок ситѣрѣмѣ: 17 гѣктѣрѣм суфорфасфат дон 2 цѣнтнѣэр гѣктѣрѣш пышкѣдемдѣмѣ.

Агроиньимумым бѣштѣмѣш дон кукшѣ кѣнгѣж игѣчѣ лин гѣнѣят, комунѣн шурнѣжѣ цилѣ шотышток районѣштѣш ик пораткан шотлѣмѣ дорц кѣкшѣбрѣк лин. Агроиньимумѣм бѣштѣдѣмѣ, комун ѣбр ѣлѣшѣ халѣкын лѣктѣшѣжѣ гѣктѣр гѣц 295 кг. лин, комунѣн 492 кг. Тидѣ 67 процент лиѣш. Шѣльѣ шурнѣ лѣктѣш комун ѣбр ѣлѣшѣвлѣн гѣктѣр гѣц 164 кг. Ылѣн. Комунѣштѣ 328 кг., кок кѣнѣк шукѣ, нѣлѣнѣт.

Ти кѣлѣсѣмѣш гѣц кайѣш: агроиньимумым бѣштѣмѣш бѣшкѣ-турѣшѣн хрѣсѣн хозанлыкѣштат, айыртѣмѣнжок колхозѣштат шурнѣм лѣктѣлѣш.

Агроиньимумѣм цилѣ нѣзѣр-кѣдѣлѣш хрѣсѣн хозанлѣк дон дѣ колхозвлѣ дон бѣштѣмѣш шурнѣм 30-35 процент лѣктѣлѣш правитьѣльствѣн шудѣмѣжѣ ти толшаш ивлѣ лошток бѣштѣлт шѣѣш, манѣ нпѣт кѣлѣсѣш лиѣш.

Толшаш 1930 ии шошым удѣмѣшѣш ик солаат, ик колхозат агроиньимумдѣ бѣнжѣ ли манмаш! пѣшѣ шамак лижѣ!

Солаштыш анѣйлѣшывлѣ—сола совѣт

колхозвлӓ, копѣрацѣвлӓ, парты дон комсомол йӓчѣйкѣвлӓ, с./х. кружоквлӓ. пӓшӓ йӓнӓндѣш кӓнӓшвлӓ (производсовещания), агроуполномочѣнѣйвлӓ пыт бѣштѣшӓшлѣк пӓшӓэш виӓш йӓжоӓндӓшвлӓм бѣштӓн шоктѣмашѣм, шѣнѣктӓн бѣштѣктѣм агроми-нѣмумым цилӓ солашток, цилӓ колхозѣшток бѣштӓн шоктѣшашым пѣт шанѣштѣ.

.....

ТЭМБЦЭШ КЭЛЭСБІМӘШ.

ЙЫДВЭЛ МОНҒЫР ШИМ РОКТЫМ МҮЛӘНДЫЛӘН
ЙАРАЛ

АГРОМИНЬИМУМ.

Мүләнды пәшә бштышы солайаллан.

1. Плуг дон кыралаш.
2. Ыржа үдбшашлык пар кырым (сам шуды когон ныреш пашэн гын) ир кыралаш, вольык колташ тышкы царымаш.
3. Вараш кодын кыралмы пар нырым андакырак шумлымаш (вблэц кыралмаш).
4. Пар ныреш викы йарэла шылым удбмаш дэ ролколмам шбндбмаш.
5. Кылмыкташ, альы атылым шумлен кылэвыр варым икыаш удаш (тыред налмыкы торок) кыралмаш.
6. Ныр пышкыдэмдаш намозым лыкмаш (пар нырш, альы пайжым вэлэ пар нырш, молыжым кыралман шурныш лыкмаш)
7. Тэлым намозым шывштым годым кого арам бштэн (10 возы гыц кушкылаля) йорымаш.
8. Намозым шукэмдбшашланэн вольык йал лывакы торфым йорымаш.

9. Ломбѣжым постарымаш дӑ ломбѣж дон аҥа йѣраным пѣшкѣдэмдѣмаш.

10. Миньэрал пѣшкѣдэмдѣшвлӑ дон (айѣртэмѣнок азот дон, фосфорит дон, аҥайѣраным пѣшкѣдэмдѣмаш.

11. Ломбѣжан рокѣм извоскаҥдѣмаш.

12. Вѣрлѣкѣм итрайѣмаш, ирѣктѣмаш.

13. Вѣрлѣкѣм тѣл вуйгыц ирѣктѣмаш.

14. Худа тыгыды йиш вѣрлѣк пѣрцѣм, нѣшмѣм йажо сортан дон вашталтѣмаш.

15. Тӑл шурнѣгӑ, икиӑшгӑ машина дон удѣмаш.

16. Азѣм нѣрѣш рольѣк колташ цӑрнѣмаш.

17. Пѣсмӑнвлӑм кѣрал кѣшкӑн пѣтарѣмаш.

18. Сам шудѣ пӑлӑтмӑш ныр корнѣвлӑм, цӑрӑнвлӑм салѣмаш.

19. Сам шудан удѣм нѣрым вӑрӑмаштѣ самлѣмаш.

20. Кѣралмѣ шурнѣштѣ, кавшта пичѣштѣ йѣран ловлӑм пѣшкѣдэмдѣмаш.

21. Ролколма сӑскӑ бѣлѣштӑш шимӑмаш тѣҥӑлмѣ годѣм сӑскӑм роколма лѣкмӑшкѣ салӑн йѣлатѣмаш.

22. Ролколмам йѣрымаш.

23. Кавшташтѣш шукшвлӑм дӑ кавшта пичѣ молѣ ӑдѣрѣштѣшвлӑжѣмӑт погѣмаш дӑ пѣтарѣмаш.

24. Садѣштѣш вилшѣ кѣцкѣвлӑм постарѣмаш, вилтѣмѣвлӑжѣм дӑ кавшангѣ пѣ-

жашвләжым кыцкы пушангы гыц валтымаш да итрайэн лыкмаш.

25. Кыцкы пушангывләлән тыкывләм йамдылымаш да кыцкы лимыкы тыкылымаш.

26. Шукы нырыш ванчымашты бшташ тынгалмы шурны вашталтымашым айымаш.

27. Важэш кушшы кыцкывләм шукэмдымаш да нырэш шындымашым шукэмдымаш.

28. Шукы нырыш ванчымашым да шудым, важ кыцкым халыкыал дон удымашышкы, шындымашышкы ванчымаш.

29. Шурным машина дон цымырымаш да шимаш.

30. Пырцым да роколмам оптымь анцыц амбарвләм да ролколма мунэмвләм ирыктымаш да йонгештарымаш.

31. Пырцы оптым вәрвләм иктэш бштымаш.

32. Халыкыал алыквләм, кытө кашмы вәрвләм шунга влә гыц, тышкәвлә гыц да шыргы тыр вәрвлә воктән укшвлә гыц ирыктымаш.

33. Начкы алык воктән вольык колтымашым шошым царымаш.

34. Купаншы кытө кашмы алык вәрвым коштымаш да итрайымаш.

35. Ныр вьлнбш кувләм, тышкәвләм итрайымаш.

36. Нырышты шошым дон шыжым вьдым вьктарымаш.

37. Ошма кышкымыш гыц шыргым куштымыш, пэрегымыш.

38. Карэмвлә дон кырэдалмыш: а) тырынь вэрвләм кыралаш дә тыжак шуды ұдаш царымыш, б) кырык тыр воктән пушангывләм шындымыш, в) пуавләм пуалымыш.

39. Йәра кышы муландым нырыш, аль алыкышкы сараш икуэш ирыктымыш.

40. Нырыштыш йәра кышы муландым икуэш кыралмыш.

41. Бышкымын вырлык фондым (запасым) быштымыш.

42. Нэзэрвләлән имны кыцкән ләкмы палшымышым быштымыш.

Контрактацы быштышы хозанлыквләлән дә пашә быштәш цымыргалтшы ушэмвләлән тәмән пумаш.

1. Кылмыкташ кыралым вэрәмәшты шошымок шырымыш дә кыралмыш.

2. Кыльэвыр вэрым Сакко шагавуы ганьвлә дон кыралмыш.

3. Кавшта пчывләм шыжым кэлгын дә вэс пачаш шошым кыралмыш.

5. Каныжым садчышты культыватыр дон рокым 2 канак пыргатаэмдымыш, шим кашым быштымыш. Пушангы тын-ыбржы кид дон мотиклымыш.

4. Шошым дон шыжым садым плуг дон кыралмыш, пушангы йыржы мотиклымыш.

6. Пэл кәнгәжәйм шим кәшәш йжар пйшкыдәмдышлән шудым ұдымәш (таракан пйрса шотаным).

7. Шошым намозы лыкмыкы төрөк циләгәок-кырал шындымәш.

8. Контрактацы йштәймәи шурнышкы фосфат, калий дә азот, манмы пйшкыдәмдышвләм кәрәл йлмы шот анчән лйкмаш.

9. Сады, кавшта пичы әдйр вәрйим миньерал пйшкыдәмдыш дон пйшкыдәмдымәш.

10. Намозы вәдым сады-кавшта пичәш кышкыдәмәш.

11. Ныр-ныр хәлә йажо йиш вйрлык дон ұдымәш.

12. Йажо йиш йржа ұдымым худа йиш дон йарлымаш гыц пәрәгымәш.

13. Йажо сәскә гыц шачшы роколмам вәлә шындымәш.

14. Шындым анцыц роколмам лывыштәймәш.

15. Йыран корнан шурным дә кавшта пичы йыраным самлымаш, роколмаш кәнгәж гач кок кәнәк йрымаш.

16. Хим йөнвләм шыжыктәйлмы, вәсыктәйлмы дон локтәйлшы шукш, кавшангывлә дон кырэдалмәш (айыртәмынок сад дон кавшта пичыштәи).

17. Кавшта пичәш шыжым кодшы йардым шудывләм итрайымәш дә йылатымәш.

18. Кыцкы пушангы укшвләм шыжым, альыи шошым пйчкәдымәш (укш тын гыц).

19. Кёцкёй пушангын рёды укшбжым шамбжым да ёрдыж когорак укшвлажым шбжым итраймаш да купорос йарышан извёскя лыгышым шбрымаш.

20. Сады йёр пичым пичымаш.

21. Сортан шыжы шурны удыманэш да ирэ парэш удымашым бштмаш.

22. Кыльэвёр вэрэш, альы йёран шурны вэрэш итыным удымаш.

23. Кавшта пичы адёрвләм вәр вашталтыл шындымаш.

24. Йажо йиш пёрцым итраймбы годым худа пёрцы дон йарлымаш гыц машинәм йажон итрайэн шындымаш.

25. Сортан пёрцым мол пёрцы гыц, тылвуй гыц ирыктэн шындымбы атэш шывштымаш.

26. Пёрцым да роколмам оптым анцыц амбарвләм да роколма мунэмвләм ирыктымаш да дьэзинфэкцым бштмаш.

27. Роколмам мунэмбыш оптым анцыц коштымаш да худа сэскя гыц кушшбвлажым айбрымаш.

28. Садышты кёцкёй кид дон валтымаш, ёрзэн агыл.

29. Роколма оптым вэрим икуэш бштмаш, тэнгялок кёцкёйвләм да кавшта пичы адёрвләм пэрэгашят вэрвләм икуэмдымлә.

30. Пёрцым да кавшта пичы адёрым пэрэгымбы варышты кёрисвләм, калывләм пётарымаш.

31. Албык йажоэмдымашым изиш бшты-маш: сирем важым свэзээмдымаш, миньэрал пйшкбдэмдыш шавэн шудым удымаш.

32. Кбильэвбйр вбйрлбк бштымашым шу-кэмдымаш.

33. Вбжалбшашлбк кбйцкбй пушбй садб-влэм, кавшта пичбвлэм икуэш у гбйц бш-тымаш дэ тоштывлэжым шарымаш.

Колхозвлэлэн тэмэн бштыктымаш

1) Анг-йбйрэн паша бштымаш сэмбм цила нбйр пашашток культур шотанбм вэ-лэ-ирэ кашанбм дэ пар нбйрэш удбманбм, йажон анчбманбм бштэн мимаш; атылым, кбильэвбйр вбйрбм шот дон дэ вэрэмаштбй шбжбм кбйлмбкташ кбйралмаш; кавшта пичбм шбжбм кэлгын кбйрамаш дэ вэс пачашбжбй шошбм шагалбмаш; садбм кбйн донок пйшкбдэмдымаш дэ моло.

2. Намозбй оптым вбйрбштбй намозбм мбш-тэн пэрэгбмаш.

3. Торфбм вольбк йал лбйвакбй йбрэн миэн анг-йбйрэн пйшкбдэмдышбм бштым-лэ дэ тэнгэлэок кбйвэмшбй аражбмат бш-тымлэ.

4. Шудым удэн бжар намозбм (ошман вбйрэш лбупинбм дэ моло) бштымаш.

5. Кэк намозбй дон пйшкбдэмдымашбм бштымаш.

6. Йажо йиш вбйрлбкбм шукэмдымаш.

7. Үдѣмаш пэрэгѣмѣ пашаштѣ дѣ сам шудѣ, локтѣлшѣ кавшанѣ, шукшвлѣ дон кѣрѣдѣлмаштѣ цилѣ йѣнвлѣм кѣн дон вѣктѣрѣн мѣмаш:

а) жѣп шот дон самлѣмаш дѣ йѣрѣн ловлѣм пѣшкѣдѣмдѣмаш;

б) роколмам, кавштам дѣ молѣвлѣмѣт ѣрѣмаш;

в) хѣм йѣнвлѣ дон локтѣлшѣ шук, кавшанѣвлѣ дон кѣрѣдѣлмаш;

г) ломѣ ѣдѣрвлѣм ѣштѣмаш, долгоносик манмѣвлѣм, пачкѣмаш.

д) Кѣцкѣ пушѣ пушанѣвлѣм аккѣл укшвлѣ гѣц ирѣктѣмаш дѣ ошѣмдѣмаш дѣ моло.

8. Кѣцкѣ ѣштѣшѣ шѣргѣ ѣкѣн пушанѣвлѣм ѣрвѣзѣндѣмаш.

9. Шѣрѣан шѣцшѣ кѣцкѣ пушанѣвлѣм шоѣмдѣмаш.

10. Шоѣмдѣмѣ вѣрвлѣѣш шѣргѣ ѣкѣн кѣцкѣ пушанѣвлѣм шѣндѣмаш.

11. Худа йѣш кѣцкѣ пушанѣвлѣм йѣжо йѣшвлѣ дон ушѣн, изѣн-ольѣн вашталтѣл мѣмаш.

12. Нѣр дон кавшта пѣчѣлѣн шурнѣ вашталтѣлмашѣм ѣшкѣ хозанлѣкѣш йѣрал шот дон ѣштѣн мѣмаш.

13. Шѣшѣр вольѣк хозанлѣкѣштѣ ѣжар кормѣм дѣ виѣнѣм сѣтѣрѣшѣшлѣнѣн, кормѣлѣк шурнѣм вашталтѣл шѣндѣн ѣдѣн мѣмашѣм ѣштѣмаш.

14. ШурнЫ ләктЫшЫм йори ЁштЫмЫ пёйр-
цЫ, кавшта пичЫ адЫр оптЫмЫ вәрЫштЫ
пэрэгЫмаш дә оптЫм вәрвләжЫм йажон
дъэзинфәкцим ЁштЫмаш дә йонэштарЫмаш.

15. АлЫкЫм куклән, кЫрал купшЫм кош-
тән миән дә шукЫ иаш шудЫ нұшмЫм үдән
йаштокок йажоэмдЫмаш.

16. ВёйрлЫк үдән йори ЁштЫмЫ кётө вә-
рЫм Ёшташ тЫнғалмаш.

17. АлЫкЫм, кётө вәрЫм мЫштән анчЫ-
маш-ширЫмаш, аккәл шудЫм йамдЫмаш,
извоскаандЫмаш, миньэрал пЫшкыдәмдЫ-
шЫм шавЫмаш, намозЫ вёйдЫм кёшкЫмаш.

18. Канавам, дрэнажЫм Ёштән нЫрЫш-
тЫш ламнЫдЫ вәрЫм коштЫмаш.

19. ВольЫк кормЫлан шукташ кәчЫ шёйр-
гЫм, кукурузЫм, кого охёйрәцЫм дә моло
үдЫмаш, шёндЫмаш.

20. Важ кёцкЫ нұшмылЫк вәрЫм Ёшташ
тЫнғалмаш.

Шокшы нәлмЫ вәрвләлән йарал агро- миньимум.

МүләндЫ пәшә ЁштЫшЫ солайәәллән

1. Плуг дон кыралмаш.
2. ТәллЫк шурнЫм ирә пар нЫрәш үдЫ-
маш—шим кәшәш дә шошЫм ир кЫралмаш-
эш (апрельЫн, майЫн).
3. Икиәш шурнЫлан кёйлмЫкташ кЫрал-

мбм ир ёштёмаш, альбй вэс пачаш кырал-мбла, андакырак шбжбм сўмлэн вёлэц кыралмаш (лущение).

4. Вёрлбкбм итрайбмаш, ирбктбмаш.

5. Вёрлбкбм тылвуй гбц ирбктбмаш.

6. Худа тыгбды йиш вёрлбк пёрцбм, нўшмбм йажо сорган дон вашталбмаш.

7. Тэл шурнбгэ, икиашгэ машинэ дон ўдбмаш.

8. Азбм нёрбш вольк колташ цэрнбмаш.

9. Пбсмэвлэм кырал кбшкэн пбтэрбмаш.

10. Сам шудб пэлэтмэш нёр корнбвлэм, цэрэвлэм салбмаш.

11. Сам шудан ўдбм нырбм вэрмаштб самлбмаш.

12. Шук иаш ўдбм шудб кушмэш сам шудбвлэм пэлэтмэшкбштб салымаш.

13. Кбмда корнан ўдбм йбрэн ловлэм пбшкбдэмдбмаш дэ шага кишэн шурнбмат дэ кавштавичбнбмат тэнэок ёштбмаш.

14. Роколма сэскэ ёлбштэш шимэмаш тбнэалмб годбм сэскэм роколма лбкмэшкб салэн йблатбмаш.

15. Суслыквлэлэн брэжэшбштб йадбм кбшкэн халбкйэл дон лэктбн кбрэдэалмаш, саранчавлэжбм йадбм пукшэн халбкйэл донок пбтэрбмаш.

16. Кавшташтыш шукшвлэм дэ кавшта пичб молы адёрбштбшбвлэжбмат погы-маш, пбтэрбмаш.

17. Садыштыш вилшы кыцывлам постары маш, вилтымывлажым да кавшангы пбжашвлажым кыцкы пушангы гыц валты маш да итрайэн лык маш.

18. Шукы нырыш ванчымашты бшташ тынгалмы шурны вашталтымашым бштймаш.

19. Халыкйал хала шукиаш шудым да икиашыным удымаш.

20. Кэчы шыргым, кукурузым, роколмам да важ кыцкывлам йыранын шындаш, удаш тынгалмаш.

21. Пар ныр дон охыр ныр киктэн удэн блымаш гыц шуды удыман пар нырышкы да вашталтыл удыманышкы ванчымаш.

22. Шурным машина дон цымырымаш да шимаш.

23. Пырцы оптым анцыц амбарым ирыктымаш да йонгештарымаш.

24. Пырцы оптым варвлам икуэш бштймаш.

25. Халыкйал алыкым да кыто кашмы варым шунгавла гыц да тышкавла гыц ирыктымаш.

26. Ошма кышкымаш гыц шыргангымаш да бшыкандымаш.

27. Карэмвла дон кырэдалмаш: а) тырынь варвлам кыралаш да шуды удаш царымаш, б) кырык тыр воктэн пушангывлэм шындымаш, в) пуавлам пуалымаш.

28. Лым кычымаш: а) лымым кыралмаш,

б) кэчы нүшмѣ вургым дѣ кукурузыным тѣл гач нѣрыштѣ шалгыктѣмаш, в) лым кычаш шѣргѣм куштѣмаш.

29. Сирѣм дон йѣрѣ кишѣ мѣлѣндѣм йкуѣш халыкѣл дон кѣралмаш.

30. Нѣзѣрвлѣлѣн имнѣи кѣцкѣн лѣкмѣ палшымашым ѣштѣмѣш.

31. Ышкѣмѣн вѣрлѣк фондѣм ѣштѣмѣш.

Контрактацѣ ѣштѣшѣ хозанлѣквлѣлѣн дѣ пѣшѣ ѣштѣш цѣмѣргалтшы ушѣмвлѣлѣн тѣмѣн пумаш.

1. Кѣлмѣктѣш кѣралмѣм шошѣм андакок лѣлѣ ширѣ дон ширѣмѣш дѣ культиватыр дон пѣргатаѣмдѣмѣш.

2. Кавшта пичѣм шѣжѣм кѣлгѣн кѣралмаш.

3. Шошым дон шѣжѣм садым плуг дон кыралмаш, пушѣнгѣ йѣржѣ мотиклѣмѣш.

4. Кѣнѣжѣм садвичѣштѣ культиватѣр дон рокым 2 кѣнѣк пѣргатаѣмдѣмѣш, шим кѣшѣм ѣштѣмѣш, пушѣнгѣ тѣнг йѣржѣ кид дон мотиклѣмѣш.

5. Нѣр-нѣр хѣлѣ йѣжо йиш вѣрлык дон удѣмѣш.

6. Йѣжо йиш ѣржа ѣдѣмѣм худа йиш дон йѣрлѣмаш гѣц пѣргѣмѣш.

7. Итѣнѣм кымдарак йѣрѣн ло кодѣн ѣдѣмѣш дѣ кѣйыр итѣнжѣм нѣшмѣлѣн корны дон ѣдѣмѣш.

8. Сортан вѣрлык дон ўдѣмаш, когон самшудан шѣцмѣкѣ, сам шуды пѣлѣтмѣшкѣ цилѣок салѣн шумаш.

9. Йѣрѣн корнан шурнѣм дѣ кавшта пичѣ йѣрѣнѣм самлѣмаш дѣ пѣргатаѣмдѣмаш.

10. Садѣвлѣаш дѣ кавшта пичѣвлѣаш вѣд кѣшкѣмашѣм ситѣрѣнок дѣ вѣрѣмаштѣ кѣшкѣн шоктѣмаш.

11. Хим йѣнвлѣм шѣжѣктѣлмѣ, вѣсѣктѣлмѣ дон дѣ молѣ сѣмвлѣ донат локтылшѣ шук, кавшангѣвлѣ дон кѣрѣдѣлмаш (айѣртѣмѣнок садѣ дон кавшта пичѣштѣ).

12. Кавшта пичѣш шѣжѣм кодшы йардѣм шудѣвлѣм итрайѣмаш дѣ йылатѣмаш.

13. Кѣцкѣ пушѣнгѣ укшвлѣм шѣжѣм, ѣльѣ шошым пѣчкѣдѣмаш (укш тѣн гѣц).

14. Кѣцкѣ пушѣнгѣн рѣдѣ укшѣжѣм (штамбѣжым) дѣ ѣрдѣж когорак укшвлѣжѣм шѣжѣм итрайѣмаш дѣ купорос йарѣшан извѣска лѣгѣмым шѣрѣмаш.

15. Садѣ йѣр пичѣм пичѣмаш.

16. Сортан шѣжѣ шурнѣ ўдѣмашѣм ирѣ пар нѣрѣш ѣштѣмаш.

17. Икиѣш шѣдѣнгѣм пачаш кѣралмѣш, ѣльѣ йѣрѣн ло кѣралман шурнѣ вѣрѣш ўдѣмаш.

18. Кавшта пичѣ ѣдѣрвлѣм вѣр вашталтѣл шѣндѣмаш.

19. Йѣжо йиш пѣрцѣм итрайѣмѣ годѣм

худа йиш пѳрцѳи дон йарлымаш гѳиц машинәм йажон итрайѳн шѳндѳймаш.

20. Сортан пѳрцѳим мол пѳрцѳи гѳиц, тѳлвуй гѳиц ирѳктѳн шѳндѳимѳи ѳтѳш шѳвштѳимаш.

21. Пѳрцѳим дѳ роколмам оптѳим анцѳиц амбарвлѳм дѳ роколма мѳнѳмвлѳм ирѳктѳимаш дѳ дѳзинфѳкцѳим ѳштѳимаш.

22. Роколмам мѳнѳмѳш оптѳим анцѳиц коштѳимаш дѳ худа сѳскѳ гѳиц кушшывлѳжѳим айѳрѳимаш.

23. Садѳштѳи кѳцкѳим кид дон валтѳимаш, ѳрзѳн агѳл.

24. Роколма оптѳим вѳрѳим икуѳш ѳштѳимаш, тѳнгѳлѳок кѳцкѳивлѳм дѳ кавшта пичѳи ѳдѳрвлѳм пѳрѳгѳшѳт вѳрвлѳм икуѳмдѳимлѳ.

25. Пѳрцѳи-ѳдѳрѳим дѳ кавшта пичѳинѳим пѳрѳгѳимѳи вѳрѳштѳи кѳрисвлѳм, кальвлѳм пѳитѳрѳимаш.

26. Алык йажоѳмдѳимашѳим изиш ѳштѳимаш: сирѳм-важѳим свѳзѳѳмдѳимаш, шудѳим ѳдѳимаш.

27. Вѳжалышашлѳк кѳцкѳи пушѳи садѳвлѳм, кавшта пичѳивлѳм, бахчавлѳм икуѳш у гѳиц ѳштѳаш тѳнгѳлмаш дѳ тоштывлѳжѳим шарѳимаш.

Колхозвлѳлѳн тѳмѳн ѳштѳиктѳимаш.

1. ѳнгѳ-йѳрѳн пѳшѳѳ ѳштѳимаш сѳмѳим цилѳ нѳр пѳшѳшток куьтур шотанѳим вѳлѳ

ЫштЫмаш: а) ирэ кашанЫм да йажон анчыманЫм Ыштэн мимаш, б) атыл нырЫм кЫлмЫкташ шыжЫм кыралмаш, шошЫм тЫдЫм вэс пачаш кЫралмыла, в) кавшта пичЫм шыжЫм кэлгЫн кЫралмаш, г) садым шыжЫм плуг дон кыралмаш, кангыжЫм вара авартэн мимаш.

2. Йажо йиш вЫрлыкЫм шукэмдЫмаш.

3. УдЫмаш пэрэгЫмЫ пашашты сам шудЫ дон да локтылшы шукш, кавшангывлэ дон кЫрэдалмаш: а) жэп шот дон самлымаш да мол сэмЫньат самвлэм йамдЫмаш, б) йЫран ловлэм авартЫлмаш, в) садэш, кавшта пичэш вЫд кЫшкЫмашЫм ситарЫмаш, г) локтылшывлэм хим йонвлэ дон да мол сэмЫньат пЫтарЫмаш.

4. ШЫрэнг шыцшы кЫцкЫ пушангывлэм шоэмдЫмаш,

5. ШоэмдЫмЫ вэрвлэш шэргакан кЫцкЫ пушангывлэм шЫндЫмаш,

6. КЫцкЫ ЫштЫшы шэргЫ акан пушангывлэм ЫрвэзандЫмаш.

7. Худа йиш кЫцкЫ пушангывлэм йажо йшивлэ дон ушэн, изин-ольэн вашталтыл мимаш.

8. НЫр дон кавшта пичЫлан шурны вашталтышым Ышкэ хозанлыкэш йарал шот дон Ыштэн мимаш.

9. Шурны лактышЫм йори ЫштЫмЫ пЫрцы оптим вэрЫшты, кавшта пичЫ адыр

оптым вәрбшты пэрэгбмаш да оптым вәр-
вләжым дьэзифэкцым бштән шбндымаш.

10. Албкым куклән, кырал, купшым ко-
штән миән дә шукиаш шуды нүшмбм удән
йаштакок йажоэмдымаш.

11. Албкым, кытө вәрбм мбштән анчән
мимаш: ширымаш, аккэл шудывләм йам-
дымаш.

12. Вольбк кормылан шукташ кэчы шб-
ргым, кукурузым, кого охырэцым моло
шбндымаш, удымаш.

13. Важ кыцкы нүшмблык вәрбм бш-
таш тынгалмаш.

Вобык урдымаш пашаштыш агроминьимум

(Цилә районлан йарал)

Мүләнды паша бштышы сола халыкйәллән

1. Түләт пуаш йарыктымй вольбк дон
вэлә каштыктымаш, түләт пушы, йажоэш
лбкмй вольбк кытөшты улы гынь, молы-
вләжым циләштбмок шулбктымаш.

2. Солайәл шотәш йажо вырлыкаш бш-
кал гыц шачшы ушкужым кытөлән куш-
тымаш.

3. Йәрә кандыштмй годым түләт пушы
1 ушкужлән 50 бшкалым вэлә каштыкты-
маш, ик сасна озылан-50 саснам, ик тәгә-
лән 30-60 шарыкым.

4. Түлэтлѣк вольѣкѣм шокшы дѣ сотѣ витѣштѣ урдѣмаш, вольѣк кашмѣ жѣпѣн ѣжон пукшѣмаш.

5. Түлэт пушѣ вольѣкѣм ик хозалан анчѣктѣмаш, цѣрот дон пукшѣмашѣм цѣрѣмѣш.

6. Кого вольѣкѣм ѣрвѣзѣ вольѣк гѣц пасна кѣтѣмѣш дѣ ушкѣжѣшѣжѣм, ожашѣжѣм айѣрѣмаш.

7. Түлэтлѣк вольѣк дон кашмаш жѣпшѣм дѣ кѣнам лишѣшѣжѣм сирѣмѣш.

8. Вольѣк витѣм виѣшѣнрѣк (простанрѣк) шокшѣмдѣмѣш дѣ сотѣмдѣмѣш, вольѣк пукшаш кормушкам ѣштѣмѣш.

9. Вольѣк ѣуктѣш ѣжо вѣд кычымы вѣрвлѣм ѣштѣмѣш, лѣвѣртѣлмѣш гѣц нѣнѣм пичѣмѣш.

10. Вольѣк тайымы пичѣм кѣтѣ кашмы вѣр гѣц ѣрдѣжѣш пичѣмѣш; колыш вольѣкѣм кок мѣтр кѣлгѣцѣш тайѣмаш.

11. Вашталшѣ цѣрѣн вольѣк шалгѣмѣ витѣм ѣжон итраѣмѣш, дѣэинфѣкцим ѣштѣмѣш.

12. Тѣрук колѣн кѣшѣ вольѣк гѣц цѣр вашталтмаш лин кѣрдмѣ шот дон каваштѣм вѣтѣеринѣр шѣдѣ гѣнѣ вѣлѣ нѣѣкмѣш.

13. Вашталтшы цѣрѣм хозанлѣкѣшты цѣрѣшѣшлѣнѣн, цѣр шѣрлѣш цѣрѣшѣ цилѣ ѣонвлѣм пѣртѣн мимѣш.

Контрактацы Ёштёшы хозанлыквлән дә пәшә Ёштәш цымьргалтшы ушәмвлән тәмән пумаш.

1. Ёжаргы нъэк пукшаш пукшым шудым йёран лоан важ кёцкё вәрәшәт удёмәш.

2. Контрактуйымы вольыкклан таракан пырса йиш киндём пёрцылән нырәшәт удёмәш.

3. Таңләнёмәш ушәм дон кормы шуктымы йәмвләм 5 кудё лоәш 5-6 тонн пырыманвләм ёштәш тёнәлмәш дә шуктёшашлык шудым йори удаш тёнәлмәш.

4. Вольык каштыктёмё вәрвләм солайәл дон ёштёмәш дә тёләт пушы вольыквләм (производитьёвләм) шокшы, соты витәштё урдёмәш.

5. Ёрвезё вольыквләм икуәш анчёмашым ёштёмәш.

6. Шыпшылмё шёшәрём ситә вашт колтёмәш, ир дон вадё шёшәрём пасна оптымәш дә тёдём луйём атәш вэлә оттёмәш.

7. Вырлыкклан урдышё районёштё: а) шукы ләктёп шушёвлә гёц шачшё тёләт пушё вольыквлә дон вэлә кандёштмәш; б) ёрвезё вольыкклан кётём вәрём йори ёштёмәш.

8. Кәк урдёшы районвлә воктән: а) кәквлән пёжәшём, пукшём, йуктём әтём ирәм, грави дон йортём извоска йарәлә

пукшыманым бштымаш; б) кэклан йори витам бштымаш, тйдим шокшэмдымаш да кэк шыцмби вярвләм кынаным бштымаш; в) аптан дон цывйвләжым мүланды паша анчышы кылвлән йарыктымбы йишым вәлә урдымаш.

9. Мүм күдымби годым мүкшвләлән качкын ләкташ ситалыкым кодымаш, ситыдымаш годым, пукшымашым вильашты вәлә бштымаш. Мүкш кычылтмы әдырвләм циләжымок ирән кычылтмаш.

10. Жәпән—жәпән цилә вольыкымок вәтьэринәрлән анчыктымаш.

Колхозвләлән тәмән пумаш.

1. Кытө колтым вәрым циләгә икәнәшты ташкыктымла агыл, цэротым бштымаш да ташкым вәрыштыш сам шудйвләжым салымаш.

2. Шуды шукташ башнывләм, пәл-башнывләм бштымаш.

3. Вольыклан шокшы витам намозы оптым вәрәным бштымаш.

4. Бшкә районлан йараләш лыкмы түләт пушы вольык дон вәлә каштыктымаш.

5. Вольык каштыктымашым вольык док колтыдә кид дон вәлә бштымаш да түләт пушы ушкүжвләм куштылгы пашашкы вәлә кыцкымаш.

6. Түлэт пушы бірвэзби ожби дон ушкүжбим игэчи шотэ кышкыжташ царбимаш.

7. Шбшэр вольбик урдымашты да кэк ашнбимашты лактыш шотналбим бштымаш.

8. Кэк дон йонатылмаш районвлэ воктэн кэк урдымы витавлам, инкубатырвлэм, лымбнок бштымаш, кэчынбок складыш мбным сдайбимаш.

9. Пбчэленьбикэш керал адырвлэм цила войбимаш да раман былывлам вэлэ кычылтмаш.

10. Вашталтшы цэрэн вольбиклан пасна птыбрым варбим бштымаш.

11. Вольбик цэрланэн колтымби годым пбтарлиш палшымашым пуаш хозанлыкэш стандарт шотан аптыкым бштымаш.

12. Вольбик каштыктымби анцыц түлэт пушы вольбикшым, каштшашлыквлажбим, вэтьэринарлан анчыктымашым бштымаш.

Кавшта пичби адырвлэм шбндбшби районвлалэн бштымби агроминьмум.

Муланды паша бштышби солайаллэн

1. Кавшта пичбим шбжбим кэлгбн (17-20 сантимэтр кэлгбн) кыралмаш.

2. Керал шот дон намозбим, миньэрал пбшкыдэмдбшбим оптыбимаш.

3. Ломббжбим да кэк шырым погбимаш да пбшкыдэмдбшбимаш.

4. Кывэмшби аравлам бштымаш.

5. Кавштавичы адбярвләм вэрэмашты шбндымаш, шоэмдымаш да ырымаш.

6. Кила цэр вашталтшы кавшта пичы адбярвлажым кавшта пичы гыц карандымаш да йбылатымаш.

7. Корнбвләм да йара вярвләм сам шуды пэлэтмэшкы салымаш.

8. Йбярәнвләм, йбярән ловләм, сам шудым куштыдэ, ирэн, пышкбдэмдэн урдымаш.

9. Кавшта пичы адбяр локтылшы шукш, кавшагбвлән мыныштым погымаш, бшкбмбштым пйтарымаш да молы локтылшывлә донат кбрэдәлмаш.

10. Кавшта пичы адбярвләм погән нәлмбкы кодшы пыдбяргбвлажым (блышташыжым, сәскәжым, вургыжым) циләгә постарымаш да вольыклан кормым бштымаш.

11. Кавшта пичы адбяр оптым вярбим шощымшэнок коштымаш да йонгәштарымаш.

12. Кавшта пичы адбярбим погымыкы оптым анцыц нбнбим коштымаш.

13. Икуэш бштымаш кавшта пичбвләм бштымаш да тотшбвлажым шарымаш.

Б. Контрактацы бштышы хозанлыквләлән (А параграф вблән тэмән пумаш.)

1. Кавшта пичы адбяр шбндымашлән вашталтылмашым бштымаш.

2. Кила, манмы цэр пашымаш дон кбрэдәлшашләнән шим роктым вярбштыжы

пйшкйдэмдйш шотэш кавшта пичэш извоскам шавймаш.

3. Кавшта пичй адйрвлам йажо вйрлйк нйшмй дон бйштймйвлам шйндймлэ, контрацй бйштйшй ушэмвлан анчйктймы сортимент шот дон шйндймаш,

4. Росаднйкйштй дэ кавшта пичйштй мйландй шуршй дон йадвлам шйжйктйл, шавэдйл, (парижски зэльэнь дон моло) кйрэдалмаш. Тидй укэ гйнь, тавак пйракым шавймаш.

5. Хим йон дон агрономвлэ анчйктым шот дон кавшта пичй адйр локтылшй когорак шукш, кавшанйвлэ дон кйрэдалмаш.

6. Лймйнок кавшта пичй пашэ бйштймй адйрвлам: „планэт“ манмй удйм адйрйм кид дон, имй дон пашэ бйштймй культиватйрвлам, сам самлйм машинэвлам дэ молымат войймаш дэ бйштймаш.

7. Кавштавичй адйр оптым вэрвлам, санцалтймашйм, шуктймашйм, коштймашйм дэ молймат икуэш бйштэш палшымаш.

8. Бйшкэ бйймаш шот анчэн мэлыорацй пашэвлам (куп коштймашйм, вёд кйш кймашйм) бйштймаш.

В. Колхозвлэлэн дэ совхозвлэлэн (А дон Б парарывлээш тэмэн пумаш.)

1. Бйшкйлан кэраллйк росадйм ситараш

дә бiшкә йбiр бiлбiшбi сола йәлләнәт пуаш, парньыквләм дә шәгбiвләм бiштәш тbнгәлмәш.

2. Кавшта пичбi әдбiр вbрлbк нүшмбiм бiшкә кушташ тbнгәлмәш.

3. Кавшта пичбi пәшәм, кавшта пичбi әдбiр анчбiмашбiм машинәвлә дон бiштбiмәш, тbрактыр дон кыралмаш, фрзбiм, удбiм машинәм, шbжбiктбiм мәшинәм пәшәшкбi нbртbимаш дә эчә молbмат.

4. Кавшта пичбi әдбiр оптbм вәрbм угbц бiштbимәш дә тоштыжым төрлбимәш.

Садвичән районвләлән бiштbмбi агроинь-имум

А. Мүләндбi пәшә бiштbшbi солайәллән.

1. Шbжбi дон шошbм олмаву лоштbш мүләндбiм кbралмаш, ширбiмәш, пушәнбi йбiржбi кид дон мотиклбiмәш.

2. Кәрәл шот дон намозбiм, миньэрал пbшкбiдәмдбiшбiм оптbмаш.

3. Канбiж гач 2 канә, әльбi тbләц шукbрак рокбiм авартbлмам (шим кәшбiм кbчbмаш).

Шbжбi дон шошbм укш мbчашым пbчкәмдбiмәш, кукшb укшвләжбiм, шушbргbшвләжбiм, худан кушшbвләжбiм итрайбiмәш дә важан шbцшbвләжбiнбiм мbчашыштbм ромаш.

5. Важвләм, рбдбi укшбiм (штамбiм) дә

кыжгырак укшвлан тынбим лыгы гыц ирбик-
тымаш, пушанбим бирвезангдымаш да изво-
ска дон шырбимаш.

6. Локтылшы шукуш, кавшангывлә вашта-
рәш пушангы йбир колцала пидын кужы
нэрән кавшангывләм пушангы гыц бирзән
нынын дон кыредәлмаш, пушангы вуйәш
кодшы кыцкывләм, кавшангы пыжашвләм
тәлым пытарбимаш.

7. Кыцкы пушангы укшвләм тыкывлә
дон ситаренок тыкылымаш.

8. Икуәш быштымбы садвләм быштымаш
да улы садвләжым шарбимаш.

Б. Контрактацым быштышы хозанлыквләлән (А парагрф вылән тэмән пумаш).

1. Шошым пэчкыш пэчкымэшкы купорос
йарышан извоска вьд дон, альбы сира йа-
рышан дон пушангывләм шыжыктылмаш,
тэнэләок кангыжымат хим йонвлә дон ар-
роном анчыктым сэмбынь шыжыктымаш.

2. Му шукуш пашән колтымкы тавак
шыкш дон садым тытырбимаш.

3. ырвэзы садышты пушангывлә лоэш
кашта пичы адырым шындаш, альбы мөр шу-
дым кушташ йыраным быштымаш.

4. Шырэан шыцшы кыцкы пушангывләм
икпоратка йактэ шокташ куклымаш, шоэм-
дымаш.

5. Шоэмдѣм вѣрѣш таварлѣк ѣажо ѣиш кѣцкѣ пушѣнѣвлѣм шѣндѣмѣш.

6. Кѣцкѣм кид дон кѣрѣн валтѣмѣш.

7. Вочык лѣвѣшѣм, ѣльѣ кѣцкѣ оптѣм вѣрѣм икуѣш ѣштѣш палшѣмѣш.

8. Сад пичѣм ѣѣр пичѣмѣш, пичѣнвлѣжѣм тѣрлѣн мимѣш.

В. Колхозвлѣлѣн дѣ совхозвлѣлѣн (А дон Б парагрыфвлѣ вѣлѣн тѣмѣн пумѣш).

1. Шим пар нѣрѣш ѣдѣмѣшѣм лѣвѣд шѣццѣ пар дон, таракан пырса ѣиш шу-дѣм пѣшкѣдѣмдѣшлѣн ѣдѣм дон вашалт-тылмѣш.

2. Кѣцкѣ пушѣ шѣргѣ ѣкѣн пушѣнвлѣм ѣрвѣзѣндѣмѣш дѣ изин-ольѣн (2-3 илоштѣ) вѣс пачаш ѣажо ѣиш дон ушѣмѣш.

3. Локтылшѣ шук-кавшѣнѣвлѣ дон дѣ сѣды пушѣнѣ цѣрвлѣ дон хим ѣѣнѣн дѣшвлѣм пѣртѣн миѣн дѣ мол сѣмвлѣ донат кѣрѣдѣлмѣш.

4. Кѣцкѣ оптѣм вѣрвлѣм у гѣш ѣштѣмѣш дѣ тоштывлѣжѣм тѣрлѣмѣш.

.....

В У Й Л Ы М А Ш

	<i>Стр.</i>
Анцыл шамак	3
У солам Ыштышаш вэрц	4
Вийш (проста) йажоэмдймашым Ышташ ма аьп- тйртй	8
Шынбйктэн Ыштйктймбй агроиньимумышкы ма- гань вийш йбнвлйм пыртымы	11
Вийш агрикультур йбнвлйм кыцэля айырымла	13
Колхозвлйлан агроиньимумышкы шуку йажоан- дышым пырташ кэлэш	18
Агроиньимумым Ыштйктйш ыгылдарымаш	25
Агроиньимумым Ыштйктйктйш кэрйвлйжйм ситйрймаш	27
Агроиньимумым кыцэля Ыштэн эртйрйлтйш	31
Агроиньимумым Ыштэн шокташ Ывйртйрйктй- мйшйм (сусуэмдймашйм), тйгйштйрймашйм Ыш- тймля	34
Агроиньимум Ыштйлт шомым анчымаш	38
Агроиньимумым Ыштйдймлян кычылтмаш	41
Агроиньимумым Ыштймаш шурным лйктйлын	44
Тэмйцйш кэлэсймаш. Ййдвёл моныр шим роктым мйландйлян йарал агроиньимум. Мйландй пйшй Ыштйшбй солаййллй	50
Контрактацы Ыштйшбй хозанлыквлйлян дй пйшй Ыштйш цымыргалтшы ушэмвлйлян тэмэн пумаш	53
Колхозвлйлян тэмэн Ыштйктймаш	56
Шокшы нйльмй вйрвлйлян йарал агроиньимум Мйландй пйшй Ыштйшбй солаййллй	58
Контрактацы Ыштйшбй хозанлыквлйлян дй пйшй	

Біштәш цымыргалтшы ушәмвләлән тәмән пумаш .	61
Колхозвләлән тәмән Біштәктәймәш	63
Вольк урдымаш пәшәштәш агроминымум. Ци- лә районлан йарал. Мүләндә пәшә Біштәшшә сола халыкйәллән	65
Контрактацы Біштәшшә хозанлыквләлән дә пәшә Біштәш цымыргалтшы ушәмвләлән тәмән пумаш . .	67
Колхозвләлән тәмән пумаш	68
Кавшта пичә әдәврләм шәндәшшә районвләлән Біштәшшә агроминымум.	
А. Мүләндә пәпә Біштәшшә солайәллән	69
Б. Контрактацы Біштәшшә хозанлыквләлән (А па- рагрәф вәлән тәмән пумаш	70
В. Колхозвләлән дә совхозвләлән (А дон Б пара- грәфвләш тәмән пумаш).	
Садывичән районвләлән Біштәшшә агроминымум.	
А. Мүләндә пәшә Біштәшшә солайәллән	72
Б. Контрактацым Біштәшшә хозанлыквләлән (А па- рагрәф вәлән тәмән пумаш)	73
В. Колхозвләлән дә совхозвләлән дә совхозвләлән (А дон Б парагрәфвлә вәлән тәмән пумаш)	74

32268

10011.

Map.
2-250

Акшһы 22 ур.

Шошһым ӯдымаш пашам эртарһымһы ги-
шан кырык марһы йылмһы дон сирһымһы
кнһыгавла лактһынһыт:

Колхоз пашан когон шалымашыжһы
вуйым сарта (Сталин)
Сола хозанлык артыелын уставһы да
молы гишанат 11 ур.

Ильмэньев С. И. Шукы шурнһыш
ванчымаш 14 ур.

Киндеев К. Я. Иквареш паша бһштһы-
мһы хозанлыкышкы кыце ванчымла. 5 ур.

Киндеев К. Я. Шурнһы лактһышым кы-
це шукэмдымла 27 ур.

Пушкин. Орда папа (руш йамак) . . . 4 ур.

Колхозвлашты паша вктарымаш да
пашатар шындымаш гишан инст-
рукцы 20 ур.

Ти кнһыгавлам Цик ала дон Йурнһы кантон ко-
ператив лапкашты цила вара налаш лиеш.

Map.

Q-250.